

**MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA PREVENTIVA
EFECTUADA A LA PLAÇA DE SANT JAUME 1, CASA DE LA CIUTAT.
CIUTAT VELLA (BARCELONA). CODI: 061-18**

Direcció arqueològica:

Anna BORDAS TISSIER

Gestió de la intervenció:

MARTA FÀBREGAS

INDEX

- 1. FITXA TÈCNICA**
- 2. INTRODUCCIÓ I MOTIUS DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA**
- 3. ENTORN GEOLÒGIC I GEOGRÀFIC.**
 - 3.1. Entorn geogràfic.**
 - 3.2. Característiques geològiques**
- 4. MARC HISTÒRIC I ARQUEOLÒGIC**
 - 4.1. La Colònia Iulia Augusta Faventia Paterna Barcino i el seu desenvolupament al llarg de la història**
 - 4.2. Intervencions arqueològiques**
- 5. METODOLOGIA I DESCRIPCIÓ DELS TREBALLS**
- 6. DESENVOLUPAMENT I RESULTATS DELS TREBALLS EFECTUATS AL SUBSÒL**
- 7. CONCLUSIONS**
- 8. TAULA D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES AFECTADES**
- 9. BIBLIOGRAFIA**
- 10. FITXES ESTRATIGRÀFIQUES**
- 11. INVENTARI DEL MATERIAL i LÀMINA DE RESTAURACIÓ**
- 12. DOCUMENTACIÓ PLANIMÈTRICA**

1. FITXA TÈCNICA

NOM DE LA INTERVENCIÓ	Plaça de Sant Jaume 1, Casa de la Ciutat. CODI: 061/18 Expedient 437 K121 NB 2018-1-22667
UBICACIÓ	Districte Ciutat Vella Barcelona
COORDENADES UTM Fus31N amb Datum ETRS89	E (X): 431197.4 Y (N): 4581548.4 Cota snm: 12,65 m
REF.CADASTRAL CODI PARCEL-LA	0113011-001
CONTEXT	Zona urbana
TIPUS D'INTERVENCIÓ	Preventiva terrestre
CLASSE D'ACTIVITAT	Control i/o excavació
DATES D'INTERVENCIÓ	Del 15 al 23 d'octubre de 2018 16 de novembre de 2018
PROMOTOR	Ajuntament de Barcelona. Àrea de Drets Socials
EQUIP TÈCNIC	Direcció: Anna Bordas (ATICS, SL) Digitalització dibuix Autocad: Àlex Moreno

2. INTRODUCCIÓ I MOTIUS DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA

Aquesta memòria és conseqüència dels treballs arqueològics duts a terme a la porta principal d'accés de la Casa de la Ciutat, ubicada a la plaça de Sant Jaume, amb motiu de la implantació d'una nova piona retràtil. Aquesta obra implicava l'excavació del subsòl davant de la porta i en certa mesura en un tram de l'interior. Per aquesta raó, el Servei d'Arqueologia de l'Ajuntament de Barcelona i el Servei d'Arqueologia i Paleontologia de la Generalitat de Catalunya van considerar supeditar les obres d'instal·lació de la piona a un control arqueològic. Aquesta intervenció (codi 061/18) va ser assumida per l'arqueòloga Anna Bordas de l'empresa d'arqueologia ATICS, SL. Gestió i Difusió del Patrimoni Arqueològic i Històric. Els treballs es van desenvolupar del 15 al 23 d'octubre del 2018 i tenien com objectiu detectar i documentar les possibles restes afectades per les obres a realitzar, donat que el lloc es considera Zona d'Alt Interès Arqueològic.

Aquest control responia a diverses motivacions de caràcter històric i arqueològic. En primer lloc, la intervenció s'ubica al centre de la ciutat romana de Bàrcino, molt a prop del fòrum, i de les restes documentades al carrer de Sant Honorat¹, de la plaça de Sant Miquel,² i de les localitzades al carrer de la Ciutat³. A més a més, les intervencions realitzades a l'interior de l'edifici en diverses estances, han proporcionat restes d'aquesta època de diversa envergadura⁴.

Per altra banda, la Casa de la Ciutat, fundada fa més de 600 anys, ha estat el fruit de diverses remodelacions dutes a terme per ajustar-se a les necessitats de les seves funcions en una societat que ha anat canviant amb els temps. En època medieval, concretament l'any 1373, es construirà en aquest lloc el Saló de Cent o Sala del Consell de Cent, primer lloc edificat expressament per acollir les reunions del Consell de Cent Jurats, institució nascuda de l'atorgament tardà, fet per Jaume I el 1249, a la ciutat, del dret d'elegir regidors i nomenar consellers. Fins aleshores aquestes reunions es feien en una capella del convent de Santa Caterina. Aquest Saló de Cent també patirà remodelacions posteriors fins ben entrat el segle XIX.

També cal destacar que la plaça de Sant Jaume no va prendre la configuració actual fins a l'obertura del carrer de Ferran, fet que provocà l'enderroc de diversos edificis i espais

¹ FLORENSA, F.; GAMARRA, A. (2006)

² RAYA, M.; MIRÓ, M. (1991) GRANADOS, O.; RAYA, M.; (1993), SUAU, L. (2002)

³ SOBERÓN, M. (2006); MORENO, I. (2008)

⁴ HUERTAS, J. (1995, 1999); SUAU, L. (2002); ESPEJO, J.M. (2009)

que hi havia al lloc on actualment hi ha la plaça: l'església de Sant Jaume (enderrocada el 1823, i que s'hauria fundat al segle X-XI) i el fossar, cases de la Batllia General i la Cort del veguer. La façana de la Casa de la Ciutat es va aixecar entre 1831 i 1847 i, després de l'obertura dels carrers de Ferran (1824-1848) i de Jaume I (1849-1853), el 1853 la plaça es va urbanitzar amb la configuració que té actualment.

Per últim, l'edifici de la Casa de la Ciutat és motiu de diverses proteccions:

1. Inclòs al Catàleg del patrimoni Arquitectònic Històric-Artístic de la Ciutat de Barcelona. Fitxa núm. 737.
2. Edifici inclòs al Pla Especial de Protecció del Patrimoni Arquitectònic i Catàleg del districte 1- Sector central, núm. element 134: Conjunt especial del sector de les muralles romanes, i núm. d'element 195/1: Casa de la Ciutat.
3. Edifici amb nivell de protecció: B: Bé cultural d'interès local. Cap. II-
4. Qualificació urbanística: 7a(p)
5. Edifici inclòs al Pla Especial de Protecció del Patrimoni Arquitectònic i Catàleg del districte 1- Sector central, núm. element 195/0: Conjunt de la plaça de Sant Jaume: nivell de protecció C.

Els treballs a realitzar incloïen l'excavació del subsòl segons la proposta tècnica presentada (140 x 140 cm de costat x 167 cm de fondària) i una petita rasa de 25 cm de fondària pel cablejat elèctric que hauria de fer funcionar la piona, el comanament de la qual estaria situat a les dependències de la Guàrdia Urbana. També era previst construir una arqueta de registre a la rampa d'accés a les dependències del cos de guàrdia. Els controls no només es limitaven a aquestes obres, sinó que hi hauria d'haver control arqueològic de tots els moviments de terres que s'haguessin de produir malgrat no estar previstos al projecte, com podria ser el desviament de serveis.

3. ENTORN GEOLÒGIC I GEOGRÀFIC.

3.1. Entorn geogràfic

La intervenció arqueològica s'ubica dins del Pla de Barcelona, una de les unitats morfològiques que configuren el territori, anomenat Barcelonès, que s'estén des de la costa mediterrània a la Serralada Litoral, concretament entre el tram de la serra de Collserola i els estrets de Martorell i de Montcada, per on els rius Llobregat i Besòs respectivament van a desembocar a la mar amb la formació des seus deltes. D'aquesta manera el territori presenta dos elements morfològics clars: la serra de Collserola i la plana.

La **Serra de Collserola**, *horst* compost per materials granítics i esquistosos, està limitat al nord pel Vallès (sector central de la Depressió Prelitoral), a llevant pel Turó de Roquetes (Besòs), al sud pel Turó de Valldaura i a l'oest pel Llobregat. Presenta unes altituds molt moderades, entre els 300 i 500 metres, destacant el Tibidabo que arriba als 512 m. Al nord, aquesta carena comença sobre el riu Besòs amb el turó d'en Manyoses (210 m) i al sud-oest destaca el puig de Sant Pere Màrtir com a darrera elevació (399 m). La carena presenta diversos passos de muntanya que possiblement han servit de vies de comunicació al llarg de la història. És el cas de Collserola, entre el Tibidabo i el turó de Santa Maria; el Portell de Valldaura a la capçalera d'aquesta vall; el Forat del Vent i el coll de la Ventosa prop del turó Blau; i el coll de Vallvidrera a la capçalera de la riera Blanca⁵

El Pla de Barcelona es troba obert al mar i limitat per la Serralada Litoral i al sud per la falla que segueix arran de mar des del Garraf i el turó de Montjuïc (que és el punt més elevat, 173 m) fins al Turó de Montgat, més enllà del Besòs. Aquesta falla és visible a través de l'esglaó d'uns vint metres, que sembla separar l'eixample de la ciutat vella, i que es documenta en la morfologia urbana: baixada de Jonqueres, Via Laietana, carrers de les Moles, d'Astruc, de Jovellanos. A partir d'aquest esglaó s'ha dividit la plana en dos sectors:

⁵ PALET, J.M. 1994

.- Plana alta: que va des de la serralada fins aquest esglaó, la qual es caracteritza per una cota de 20 m snm i amb un pendent del 4% i que està format pel sòcol paleozoic damunt del qual l'acció de les distintes rieres ha aportat materials detrítics diversos

.- Plana baixa: aquesta s'estén des de l'esglaó fins a la costa i presenta un escassíssim pendent (0,35%). La seva formació és de caràcter al·luvial, materials aportats per les rieres, les corrents marines i, sobre tot, l'acció dels rius Besòs i Llobregat, amb la formació de les seves planes deltaïques. En aquesta zona es formarien els estanys i aiguamolls tan típics de la costa mediterrània, que a mida que la línia de costa avancés, anirien desapareixent. L'acció antròpica també hauria contribuït amb la dessecació d'aquests elements. Alguns d'aquests estanys han estat documentats en èpoques més recents dins de la història, com són els casos de la Llavineria a la zona de Sant Martí, el de Banyols pel passeig de Sant Joan-Lluís Companys, l'estany del Port, o el del Cagalell que es situa per la zona de Sant Pau del Camp.

Dins d'aquesta plana es distingeixen petits turons arran de mar⁶ que tenen el seu origen en els plegaments de dipòsits marins del Miocè i el Pliocè. És el cas de la muntanya de Montjuïc, del turó dels Ollers, pel sector dels carrers d'Escudellers i Nou de Sant Francesc, de les Falzies on es localitza l'antiga Llotja, i com no el Tàber on s'assentava la ciutat romana. El constant avanç de la línia de costa, degut a l'aportació dels arrossegaments del Besòs i al corrent marí tangencial a la costa que aporta terres del Maresme, ha contribuït al rebliment d'estanys i aiguamolls i va anar encerclant aquests turons, que van passar a formar part de terra ferma.

Pel que fa a la xarxa hidrogràfica d'aquesta zona, podem assenyalar que respon a les típiques característiques d'una xarxa mediterrània. Per un costat tenim els dos rius que delimiten el Pla: el Besòs i el Llobregat. Aquests són rius de caràcter extralocal, ja que un neix a la zona del pre-Pirineu (el Llobregat) i l'altre a la serralada Prelitoral, però tots dos desemboquen a la costa barcelonina després de travessar les Serralades Litorals. La seva principal característica és que el seu règim fluvial és irregular amb fortes avingudes, depenent en gran mesura de les condicions climàtiques⁷. Aquest tret és també el que defineix l'altre element de la xarxa hidrogràfica: les rieres. Aquestes són de caràcter torrencial i neixen al costat marítim de la Serralada Litoral i davallen pel pla lleugerament

⁶ PALET, J.M.1994, CARRERAS, J. (1984) (dir). 1984

⁷ PALET, J.M. 1994

inclinat. Els seus cursos erosionen el substrat geològic del pla formant torrenteres i contribuint a la creació d'un paisatge ple d'ondulacions i valls. Amb les seves crescudes aquests torrents arrossegueu tot tipus de materials detrítics. En funció de la seva orientació s'han dividit en tres sectors:

- sector central: el qual recollia les aigües del vessant del Tibidabo i conformaven la riera de Vallcarca i la riera de Sant Joan que baixaven per la zona de Gràcia i per l'actual passeig de Sant Joan; la riera de Sant Gervasi i Sant Miquel que baixava per l'actual Passeig de Gràcia entrava a ciutat pel Portal de l'Àngel, plaça del Pi i desembocava al mar pel carrer dels Còdols i posteriorment sembla ser que es va desviar per fora de la tercera muralla i aniria a desembocar al Cagalell per evitar les riuades; per Vallvidrera baixarien els torrents que més endavant configurarien la riera de Magòria o de Mogoria, que desembocava al Cagalell i que sembla que el seu curs coincidiria amb l'actual traçat que dibuixa el Paral·lel; en aquesta zona també hi trobem la riera de Valldonzella que neix a la zona de Sarrià; cap a l'est trobem els torrents de la Guineu, el del Pecat, el d'en Mariner i el Bogatell que desembocarien directament a la mar.
- sector sud-oest: són els torrents que porten les aigües cap la zona sud-oest de Montjuïc del qual destaquen dos torrents: Torrent Gornal, que neix a la zona de Sant Pere Màrtir i desemboca a la mar ja dins de l'Hospitalet de Llobregat; i la riera Blanca que neix de la unió de diversos torrents i rieres procedents del Mont d'Òssa, fa de límit entre aquest municipi i Barcelona.
- sector nord: la componen els torrents que desemboquen al Besòs i que han contribuït en la creació del delta d'aquests riu; i la riera d'Horta que comparteix desembocadura amb el Besòs.

Totes aquestes rieres han estat durant la història del poblament de Barcelona objecte d'adequacions, desviaments, canalitzacions, etc. per tal de fer viable l'espai urbà, com és el cas de l'àrea d'intervenció del projecte que ens ocupa. Situada al districte de Ciutat Vella de la ciutat de Barcelona (Barcelonès), concretament al barri de La Ribera. S'ha caracteritzat, des de l'antiguitat, per ser un espai creuat per diverses rieres, com la de Merdança o de Sant Joan. Així doncs, juntament amb la poca altitud, es tractava bàsicament d'una zona d'aiguamolls, poc apta per l'hàbitat o l'activitat agrícola

Pel que fa al terme municipal de Barcelona, aquest arriba a una extensió de 1.754.900 ha i s'estén a la costa mediterrània en una plana de 5 km d'amplada limitada al nord-oest per la Serra de Collserola, entre els sectors deltaics del Llobregat i el Besòs. La seva funció de capital sempre ha estat afavorida per la situació geogràfica d'aquesta plana, on conflueixen els dos grans eixos de comunicació que travessen en direcció nord-sud la Catalunya Central (el Llobregat i l'eix Besòs – Congost –Ter).

En aquesta plana completament urbanitzada destaquen varies zones clarament diferenciades. El nucli antic que correspon a la primitiva ciutat romana damunt del Mont Tàber (15 m) proper al mar. Després, el nucli de Montjuïc al sud, que s'aixeca suaument al pla i que cau bruscament sobre el mar fent-se inexpugnable el seu accés des de aquesta posició. A la vegada, tenim els ravals més pròxims que s'originaren entorn aquests nuclis. Per últim, hi ha tota una sèrie de nuclis poblacionals que emergits fora muralles acabaran essent absorbits per la ciutat en una de les seves dues importants crescudes (les muralles del s. XIII o l'expansió del s. XIX amb la creació de l'Eixample).

3.2. Característiques geològiques

L'estructura geològica del Pla de Barcelona presenta per un costat els materials paleozoics que defineixen la serra de Collserola. Aquesta està formada per pissarres que s'assenten damunt d'un basament granític que aflora en algunes zones d'Horta i del Guinardó i que domina a la serra de Marina, on el trobem alterat pel clima mediterrani i se'l coneix com a *sauló*⁸. Al costat del Vallès, cap a Montcada i Olorda, la serralada presenta formacions de calcàries devòniques que són objecte d'explotació per empreses cimiteres.

Per altre, els materials del Secundari venen definits per les calisses dolmòtiques, gresos i argiles vermelles que trobem als turons de la zona nord-est del Pla. En el Terciari, predominen les formacions miocèniques i pliocèniques que es van sedimentar amb la transgressió marina del terciari superior, es tracta de la intercalació de margues blaves i gresos vermell-gris⁹. Un clar exemple d'aquests és el Montjuïc i el turó de Montgat. A la part baixa del Pla trobem una sèrie d'elevacions orientades NE-SO produïdes a partir del plegament de les formacions pliomicocèniques a conseqüència de la falla que va afectar

⁸ PALET, J.M. 1994

⁹ PALET, J.M. 1994, p. 46-47

a la costa (*Mons Taber*, Puig de les Fàlzies...). Damunt d'aquest substrat s'assenta el material quaternari i del que l'autor Solé¹⁰ va diferenciar-ne dues unitats :

- la plataforma superior que s'inicia des del peu de la Serralada del Tibidabo i que baixa poc a poc fins a la mar. Considera que aquesta plataforma, molt afectada per l'acció dels torrents que han excavat incisions moltes vegades de més de desenes de metres, és on s'assenta pròpiament la ciutat, sobre tot el sector antic. El substrat està constituït per les argiles i sorres grogues pliocèniques, damunt de les quals trobem els esbaldregalls quaternaris, molt potents i de naturalesa variada, però que la major part responen a aportacions torrencials i formades per graves anguloses dins d'una matriu d'argiles vermelles que provenen de la zona del Tibidabo. Es tracta de còdols de quars, quarsita i pissarra procedents del Paleozoic del Tibidabo, barrejats amb argiles vermelles, conegudes popularment amb el nom de "fetge de vaca".
- la plataforma baixa que va del graó o talús erosiu de 20/30 m de desnivell fins a la línia de costa. Està composta per la formació de les terrasses i deltes dels rius Llobregat i Besòs.

L'acció sedimentària de la plataforma presenta una sèrie de característiques que ha permès definir-la com un procés cíclic. Sembla que allà on l'efecte dels torrents no ha estat tan violent, es poden diferenciar tres nivells que es superposen quasi sempre en el mateix ordre i que és repeteixen cíclicament unes tres vegades. Per aquest motiu a aquesta superposició se la coneix com a "tricycle". Aquests nivells són de baix a dalt¹¹:

.- Argiles vermelles de procedència col·luvial i que serien la conseqüència d'un sòl format en condicions de clima semblant al de les regions tropicals humides, és a dir, una fase humida i una altra de seca.

.- Llims groguencs d'origen eòlic, *loess*, i que sembla que es formarien amb un clima sec i fred.

.- Per últim, trobem el que s'anomena torturà, que és la formació de crostes calcàries, les quals s'haurien format en períodes de transició entre els dos climes anteriors, és a dir,

¹⁰ SOLÉ, L. 1963, p.23

¹¹ SOLÉ, L. L. 1963, p.29-31

més humit que durant el *loess* perquè hi hagués circulació de carbonat càlcic, però més càlid que el primer nivell, per tal de que s'evaporés l'aigua.

En aquest nivells anirien incidint els diferents torrents i rieres, encaixant-se i produint formacions al·luvials i col·luvials de llims i argiles poc consolidades, la qual cosa explicaria l'aparició esporàdica de llengües de còdols i graves que trenca aquest cicle.

4. MARC HISTÒRIC I ARQUEOLÒGIC

4.1. La Colònia Iulia Augusta Faventia Paterna Barcino i el seu desenvolupament al llarg de la història

Va ser fundada al segle I aC (entre els anys 15 i 13 aC) com una de les dotze colònies de la Tarraconense, adscrita a la tribu Galèria. La seva fundació es produeix un cop finalitzades les darreres guerres peninsulars, i tenia com a objectiu actuar com a centres de poder polític per tal de controlar i explotar el territori conquerit i romanitzat. El seu emplaçament entorn al mont Tàber responia a la necessitat de defensar i exercir de centre del territori a les ribes del Llobregat, on l'arqueologia ha documentat l'existència de diverses vil·les agropecuàries, dedicades principalment a l'explotació de la vinya i els cereals, així com els recursos piscícoles i minerals, que utilitzaven la desembocadura del riu com a port natural per dur a terme les transaccions comercials.

La forma de la ciutat fundacional correspon a un polígon amb una àrea ocupada de 10 hectàrees que aprofita l'espai que delimita el monticle on s'assenta -el mons Taber- i els torrents que l'emmarcaven -la riera de Santa Anna a ponent i la riera del Merdançar a llevant. Els límits d'aquesta ciutat poden resseguir-se des de la Plaça Nova i de l'avinguda de la Catedral, girant cap el carrer de la Tapineria i seguint per la plaça de Ramon Berenguer, la plaça de l'Àngel i el carrer del Sots-tinent Navarro arribant a la plaça dels Traginers on gira novament cap el carrer del Correu Vell fins el carrer de Regomir. Aquí es veu interromput per la construcció i reordenació del Palau Reial Menor al segle XIX. El recinte torna a identificar-se pels carrers d'Avinyó i dels Banys Nous fins al de la Palla on gira novament i connecta altra vegada amb la plaça Nova.

L'urbanisme de la colònia s'articula en base a una planificació ortogonal definida per dos eixos bàsics que coincidirien amb les quatre portes d'accés a la ciutat: l'eix longitudinal, *decumanus maximus*, l'eix longitudinal que connecta les portes nord-oest (costat muntanya) i sud-est (costat mar); i l'eix perpendicular a l'anterior, *cardo maximo*, que uneix el tram litoral de la Via Augusta, al seu pas pel pla de Barcelona, travessant la colònia. A la zona on creuarien aquestes dos eixos es localitzaria l'espai conegut com a fòrum. Aquest es tractava d'una plaça pública, un gran espai a l'aire lliure, de forma generalment rectangular i envoltat de porxos. Era el centre de tota la vida de la ciutat, tant si era política, comercial, religiosa o de lleure. En un primer període sota els porxos s'arreglaven les botigues (*tabernae*), mirant cap a l'interior de la plaça, i s'hi feia el mercat, però més endavant es va tendir a reservar el fòrum per a les activitats

considerades més nobles, les polítiques i religioses, tot orientant les *tabernae* cap a l'exterior o situant-les en els carrers adjacents i a fer el mercat en una plaça veïna. Era al voltant d'aquest mercat on s'aixecaven alguns dels principals edificis de la ciutat. Hi havia el temple més important, la cúria o senat local -centre administratiu de la ciutat- i la basílica.

La colònia de Bàrcino va tenir des d'un inici una muralla dissenyada i executada per agrimensors de l'exèrcit -legions IV Macedònica, VI Victrix i X Gemina-, els mateixos que bastiren el ramal litoral de la Via Augusta. Aquesta patirà reformes en època baix-imperial, al darrer terç del segle III dC, com a conseqüència de les invasions germàniques produïdes durant el mateix segle. Aquest procés edilici afectà tant les muralles augustals com el fossat i el petit *suburbium* que havia crescut a orient de la ciutat, entre la Via Augusta i el mar. El nou traçat defensiu, molt més complex que l'augustal, mantingué el traçat fundacional juxtaposant, però, una nova muralla exterior dotada de 76 torres amb una separació *inter turre*s d'entre 7 i 14 m. La renovació del recinte va comportar. A més a més, la construcció d'un nou espai quadrangular fortificat annex a la façana de mar, el *castellum*, que va fer que la longitud de la muralla s'incrementés fins arribar als 1315 m. aproximadament.

En el cas de Bàrcino, es considera que el fòrum es localitzava relativament desplaçat cap el nord-oest en relació al tram urbà¹², amb l'objectiu que el temple es localitzés a la zona més alta del Mons Taber. Aquest temple, construït en època d'August i dedicat al culte imperial, presentava una façana principal de 6 columnes (edifici hexàstil) d'ordre corinti, de les quals només se n'han conservat 4 i una part del pòdium. Els darrers treballs de recerca a partir dels resultats d'intervencions arqueològiques realitzades a la zona d'ubicació del temple (carrer Paradís), han proposat una nova delimitació del fòrum, descartant que aquell es situés al centre i que es trobés a la cruïlla de les dues vies principals. Sembla ser que aquestes (*decumanus maximus* i *cardo maximo*) el delimitarien pel costat sud-est i sud-oest, seguint la tendència dels fòrums hispànics alt imperials.¹³

A partir d'aquí la ciutat es distribuïria en *insulae* de dimensions variables¹⁴ les quals aniran patint transformacions amb el creixement de la població dins de muralles, i amb els canvis socioeconòmics que comportaran els nous segles.

Als segles V-VII, sota la dominació visigòtica, la ordenació urbanística romana de la ciutat es va desfigurant, els vials es fan més estrets i es produeix un creixement vertical

¹² BELTRÁN DE HEREDIA, J. (2010)

¹³ ORENGO, O.; CORTES, A. 2009-2011

¹⁴ BELTRÁN DE HEREDIA, J. (2010)

per encabir la població; els edificis públics es veuran afectats per les noves necessitats. Trobem una ciutat que s'articula a partir d'una seu episcopal que es troba a l'angle nord del fòrum romà que ha perdut la seva funció. Aquesta seu, durant el segle VI, s'anirà ampliant i monumentalitzant, fins a crear un palau nou a la zona de l'actual Sala del Tinell. Les riques domus pateixen durant el segle VI i VII reformes encaminades a compartimentar l'espai per encabir famílies, locals de producció i establiments comercials¹⁵ (Beltran de Heredia, 2013). La ciutat continua dins de l'àrea definida per les muralles romanes.

Als segles VIII-IX, Barcelona es troba durant 80 anys sota govern musulmà, tot i que va mantenir la seva autonomia administrativa, les seves autoritats civils i la llibertat de culte. Per contra, es va instal·lar a la ciutat una guarnició militar i es va passar a pagar els *dimmís* (impost que pagaven els súbdits cristians o jueus). La ciutat sembla que no patirà grans transformacions. En el segle IX, el triomf dels francs a la ciutat l'any 801 després d'un any de setge, suposarà que la ciutat es converteixi en la principal plaça forta dels territoris carolingis al sud dels Pirineus passant ser la capital del comtat de Barcelona. A finals del segle IX, amb Guifre el Pelós, el càrrec esdevé hereditari i s'inicia una trajectòria fora de l'òrbita de la cort franca. En aquest moment, al segle X, es constata l'existència del Palau Reial Major, al costat de la muralla, a l'actual Plaça del Rei, amb la catedral, el palau del bisbe i el baptisteri al nord-est. És el centre del poder de l'època.

A la vegada, s'inicia la construcció de nous edificis religiosos a l'interior de ciutat emmurallada. És el cas de l'església de Sant Just i Pastor, l'església de Sant Jaume i la de Sant Miquel, per citar-ne algunes que es localitzen al voltants de la intervenció arqueològica motiu d'aquesta memòria¹⁶. Precisament l'església de Sant Jaume es situava a l'actual plaça de Sant Jaume, al costat de la Casa de la Ciutat i de l'edifici de la Caixa, amb l'àbsis ubicat a l'actual façana nova de l'Ajuntament. Les primeres referències es situen a finals del segle X inicis del segle XI, en les que apareix com a parròquia, tot i que vers el segle XII (1146) es documenta una consagració del temple¹⁷.

A partir del segle XI-XII comença una etapa de creació de petits burgs o viles noves que es van distribuint per tota la zona al voltant de la muralla romana. Aquests nous centres de població es relacionen amb centres econòmics i culturals que amb el temps van conformar àrees plenament urbanitzades. Elements urbanístics com el Rec Comtal i l'aparició de molins al voltant d'ell propicien l'aparició d'aquests burgs i viles noves, fora

¹⁵ BELTRAN DE HEREDIA, J. (2013)

¹⁶ BANKS, PH (2003)

¹⁷ VINYOLES, T. (2003)

de les muralles romanes, sobretot l'espai situat a ambdues bandes del camí que comunicava la porta de la muralla, situada a l'actual plaça de l'Àngel, i de Santa Maria del Mar. Per altra banda, un altre focus important estava situat als voltants del monestir de Sant Pere de les Puelles.

Al segle XII els canvis dins de muralles són menors (ampliació amb un claustre de la catedral romànica, ampliació d'edificis i reconstrucció d'altres). En altres zones els elements aglutinadors d'aquests burgus o viles noves seran les fundacions religioses i caritatives que s'instal·len en el suburbi exterior, per exemple l'orde del Sant Sepulcre (església de Santa Anna); la fundació d'un hospital per part de la família Marcús (de la que es manté actualment la capella, a la cruïlla del carrer Carders amb Montcada); la zona al voltant de l'església de Santa Maria del Pi. Per altra banda creixen les construccions al costat de les muralles romanes que amb el temps han perdut la seva funció.

A finals del segle XIII i inicis del segle XIV, es posen de manifest un seguit de transformacions a la ciutat de Barcelona¹⁸ dirigides i impulsades pel Consell de Cent per tal d'adequar l'espai públic a les noves necessitats i de potenciar el paper polític i econòmic de la ciutat. La creació del Saló del Consell de Cent i la construcció de les segones muralles seran els elements més destacats. Fins aquell moment, els òrgans que componien el govern de la ciutat no disposaven de seu pròpia i utilitzaven diversos espais (des de la torre de la Catedral, la capella de Santa Eulàlia, el pòrtic de l'església de Sant Jaume fins el convent dels dominics de Santa Caterina). Finalment l'any 1369 es decidí que la Casa de la Ciutat es construiria allà on hi havia la casa de l'escrivà del Consell al carrer Regomir. El Saló del Consell (Saló de Cent) fou bastit entre els anys 1371 i 1373, i sembla que es va realitzar en el pati interior de la casa de l'escrivà. Més endavant es reformà l'antiga casa de l'escrivà per tal d'instal·lar-hi les escrivanies, situades a l'esquerra de l'entrada del carrer de la Ciutat. Als anys següents s'adquiriren altres cases circumdants, i l'any 1399 s'encarregà la façana de nova construcció amb correspondència a la importància de la institució. Per tal de donar-li més importància, aquesta fou reculada deixant davant d'ella una petita placeta; des d'aleshores aquell tram del carrer Regomir passà a denominar-se carrer de la Casa de la Ciutat i, més tard, carrer de la Ciutat.

No obstant, l'obra més destacada dirigida pel Consell de Cent va ser la construcció de les segones muralles de Barcelona, a finals del segle XIII, davant l'ofensiva del rei de França. Es tractava d'una construcció d'urgència que dotava la ciutat d'una cosa que en

¹⁸ CUBELES, A. (2003)

aquells moments no tenia perquè la qüestió defensiva no havia estat una prioritat fins aquell moment, tot i l'existència de portals documentats a principis del segle XIII, però que possiblement haurien tingut un paper administratiu i fiscal. D'altra banda, hi havia edificis, entre els quals alguns de religiosos, que quedaven fora del sistema de portals. És probable que aquest fet influís en la concepció del nou perímetre per tal que aquestes construccions quedessin dins de la zona protegida.

Aquest perímetre va incorporar alguns portals que ja existien, com el de Jonqueres o el de la Portaferrixa. Altres portals, com el del Pont d'en Campderà o el del Born, van ser substituïts per noves construccions situades més enfora. De l'avenç específic de les obres, no se'n sap res, i també es desconeix amb quin ordre es van construir les defenses. L'única dada que tenim és la làpida en què es dona fe de l'acabament del Portal Nou l'any 1295, conservada al Museu d'Història de la Ciutat. Tampoc no es coneix amb precisió si el recinte es va arribar a concloure i quin perímetre seguia. És segur que tot el front marítim es va deixar sense fortificar, mentre que pel costat de terra es devia descriure un arc que anava des d'on avui hi ha el parc de la Ciutadella fins al capdavant de la Rambla. És possible que alguns sectors d'aquest arc, inclosos els extrems, no s'acabessin del tot.

Al segle XIV, concretament l'any 1357, la ciutat de Barcelona va demanar autorització al rei Pere III per refer i millorar les defenses de la ciutat. El rei de Castella havia fet incursions a les fronteres d'Aragó i de València i eren a l'inici d'una llarga guerra. Les obres van començar simultàniament a tres punts del recorregut: als dos extrems del perímetre a tocar de mar –coneguts com esperons–, i a un sector de mur a prop de Santa Anna, al capdamunt de la Rambla. Els treballs es van executar els anys següents, fins que es va completar la totalitat del circuit plantejat a finals del segle XIII, amb la modificació d'alguns trams. Els anys 1360-61, les activitats es van centrar al front de la Rambla i a Sant Daniel. L'any següent es van iniciar les obres al sector de la Boqueria. Es van haver de dur a terme treballs complexos, perquè a més de la muralla, es va canviar el curs de la riera d'en Malla. A més, en aquesta etapa el Consell municipal va ordenar que fossin enderrocades totes les cases i altres construccions que estiguessin a menys de 37 metres del mur per la part de fora, i a menys de 3 metres per la part de dins. Aquesta ordre es va executar i es va mantenir com a normativa a complir a perpetuïtat: de fet, l'amplada de l'actual Rambla s'adiu amb allò que establia aquesta disposició.

A partir de 1367 i fins a 1370 es van aixecar noves torres a diferents punts del perímetre i es van començar les obres dels ponts que salvaven el vall davant dels portals de Jonqueres, Santa Anna i la Boqueria. Entre el portal de Santa Anna i el de la Boqueria es situa la zona on s'ubica l'edifici motiu de la intervenció. Aquest portals, igual que el de Sant Antoni, el Portal Nou i el de Sant Daniel, estaven flanquejats per dues torres de planta poligonal.

Entre 1372 i 1375, després d'unes complexes negociacions amb el rei, el Consell de Cent va acceptar canviar el traçat i ampliar el perímetre de la muralla, englobant en el seu interior tot el Raval i arribant fins les Drassanes Reials. Seguint la nova proposta, el 1377 ja s'havia construït el Portal de Sant Antoni, amb les torres anomenades de Sant Iu i de Sant Urbà que el flanquejaven. Els treballs van continuar i la documentació indica que l'any 1389 el recinte s'havia tancat en la seva totalitat, malgrat que quedaven alguns trams on l'obra encara no era de pedra. Les obres de construcció al Raval van continuar el segle següent fins assolir l'aixecament de murs i torres en la totalitat del recinte.

Les reformes durant el segle XIV van continuar amb l'ampliació de les Drassanes Reials, la construcció de la Llotja i el carrer Montcada es convertia en un carrer senyorial. Al centre, les obres van anar destinades a ampliar el Palau Reial Major (Sala del Tinell), i s'inicien les obres de construcció de l'Hospital de la Santa Creu.

Al segle XV les construccions a la zona central de la ciutat continuen. És el moment de construcció del Palau de la Generalitat (1418) i la seva capella de Sant Jordi (1432). Però al llarg d'aquest segle, les crisis i la guerra civil (1462-1472) minven les obres a la ciutat. Serà cap el final del segle quan s'acabaran les esglésies de Sant Miquel, Santa Maria del Mar i Santa Maria del Pi; es construeix la residència de l'ardiaca Lluís Desplà al costat de la catedral; s'amplia l'Hospital de la Santa Creu, i apareixen cases senyorials al carrer Ample.

Les transformacions de la ciutat al segle XVI continuen cap a l'exterior. A la zona central, la casa de la Ciutat veurà com el saló del Trentenari experimenta modificacions arquitectòniques més d'acord amb els gustos del moment, i que van suposar l'adquisició de diverses cases veïnes; l'antic pòrtic va desaparèixer per donar lloc a una magnífica llotja renaixentista. També durant aquest segle s'iniciaren les obres de remodelació del pati, d'estil gòtic, encara que amb elements decoratius renaixentistes, que perduraren els

següents tres segles, així com obres a la façana de l'edifici i la construcció d'una porta d'accés de marbre al saló del Consell de Cent. Es construeix també el Palau del Lloctinent a prop de la Catedral.

Les obres continuaran al segle XVII, practicant-se reformes al Consell de Cent al gust del nou art barroc. Malauradament, la derrota del 1714 va comportar l'abolició dels furs de la ciutat, i la consegüent decadència del paper del Consell de Cent. Aquest el 1822 tanca les seves portes i moltes obres d'art van ser venudes.

Al segle XIX, l'any 1823, l'Ajuntament va acordar enderrocar l'església de sant Jaume i altres edificis annexos, per tal d'obrir el carrer de Fernando VII, i comença les obres d'una nova plaça de Sant Jaume, molt més gran. De fet la plaça Sant Jaume tal i com la coneixem avui dia no es va fer realitat fins el 1841 quan es van enderrocar les esglésies de Sant Jaume i Sant Miquel juntament amb les cases de la Batllia General i de la Cort del Veguer. El primer nom que se li va atorgar fou el de Plaça de la Constitució tal i com es pot veure encara en una placa situada a la façana de l'Ajuntament. No obstant, el 24 d'abril de 1931 se li va canviar el nom pel de Plaça de la República però de nou al març del 1939 va recuperar el de la Constitució fins que el 20 de juliol de 1940 se li va imposar el definitiu de Plaça Sant Jaume.

La façana gòtica va ser víctima d'un intent d'enderroc total l'any 1830, quan es va projectar la reforma integral de l'edifici, i la construcció d'una nova façana principal, ara amb entrada per la plaça de Sant Jaume. Va ser salvada per la campanya popular pel seu salvament, amb el suport de les entitats culturals de la ciutat. A la segona meitat del segle XIX es va iniciar la transformació del saló de Cent, que s'engrandí afegint als tres trams separats per dos arcs que ja tenia dos més iguals als que ja existien. A la vegada, es decideix l'enderrocament de l'església de sant Miquel, cosa que va permetre transformar els espais situats sota el Saló de Cent, i es va crear la plaça de Sant Miquel.

El 1847 es bastí la façana d'estil neoclàssic que va comportar la desaparició de les sales del Consell del Trentenari a la planta baixa, així com la reducció de les dimensions del pati central, parcialment reconstruït l'any 1929. L'any 1894 fou construïda l'escala d'honor, i l'any 1860, l'antic pati dels tarongers desaparegué amb la construcció del Saló de la Reina Regent, cambra que acull els plens municipals.

Durant el segle XX l'edifici serà objecte de noves reformes. Així el 1914 es realitza un projecte de disseny neogòtic al saló, amb la construcció d'un cadirat gòtic, un nou paviment i un retaule d'alabastre col·locat a la capçalera del saló. El 1928 es construeix l'edifici Nou i l'any 1970 l'edifici conegut com a Novíssim, a la plaça de Sant Miquel.

4.2. Intervencions arqueològiques

Al llarg del temps han estat vàries les intervencions arqueològiques realitzades a la zona que ocupa les dependències de la Casa de la Ciutat. Les primeres notícies de troballes arqueològiques es remunten a inicis del segle XX, concretament a l'any 1909, quan durant les tasques constructives d'una claveguera, es va localitzar tres fusts de columna d'època romana alineats¹⁹. Es desconeixen més dades de la troballa, només la notícia publicada per l'arqueòleg Lluís Pericot²⁰. Possiblement, el material arqueològic va ser dipositat al Museu Arqueològic de Catalunya, i s'ha atribuït cronològicament a l'època del Baix Imperi.

Uns any més tard, el 1928 es va realitzar l'ampliació de l'edifici de l'Ajuntament cap la zona delimitada pels carrers de la Ciutat, Templers, Gegants, Font de Sant Miquel i la plaça de Sant Miquel²¹. Amb el seguiment d'obres es va poder constatar que es van remoure i arrasar algunes estructures d'època romana però no es van conservar ni quasi documentar seguint els criteris de l'època, doncs no es tractava de cap vestigi monumental o artístic.

Als anys 60 del segle passat es va iniciar una altra intervenció a la zona amb motiu de l'ampliació del annex consistorial²². Aquesta intervenció es va iniciar l'any 1960 amb motiu d'una segona ampliació de l'edifici construït el 1928 per a l'ús de dependències municipals. Es tractava d'una superfície de 1500 m² amb una planta en forma de L i era el resultat de l'enderroc de diferents immobles de l'illa delimitada pels carrers dels Templers, dels Gegants, de la Ciutat i de la Font de Sant Miquel. La intervenció es va realitzar en tres fases diferents. La primera va ocupar una superfície de 27 m de llarg i entre 15 i 19 m d'ample, en total una àrea de 460 m² i es situava prop del carrer de la Font de Sant Miquel. Sembla ser que en aquesta fase es van assolir uns 3,5 m de fondària, arribant pràcticament al torturà. La segona fase va consistir en excavar una superfície de 20 m de llarg per 25 m d'ample, es a dir, una àrea total de 500 m², però en aquesta fase l'excavació es va aturar als nivells baix imperials, a excepció de la zona més propera a la confluència

¹⁹ Carta Arqueològica de Barcelona: <http://cartaarqueologica.bcn.cat/767>

²⁰ PERICOT GARCIA, L. 1944. "La Barcelona antiga", Barcelona a través de los tiempos, Ed. Mercedes, Barcelona

²¹ Carta Arqueològica de Barcelona: <http://cartaarqueologica.bcn.cat/2217>

²² Carta Arqueològica de Barcelona: <http://cartaarqueologica.bcn.cat/2039>

dels carrers dels Gegants i dels Templers, on es va arribar al subsòl. Per últim, durant la tercera fase no es va poder rebaixar l'estrat baiximperial de la segona fase i tampoc es van poder excavar els 540 m² que mancaven, ja que l'Ajuntament va donar permís a la constructora per no aturar les obres, amb la qual cosa es va arrasar amb molts dels paviments (entre ells *opus tessellatum*) i diversos elements arquitectònics i sumptuaris. Tan sols es van poder recuperar alguns elements mobles, entre els quals destaquen una testa d'Agripina la Menor i un tors del déu *Dionisus* de marbre. En definitiva es van posar al descobert diverses restes arqueològiques, entre elles part d'una *domus* altimperial i d'una *domus* baiximperial, així com un *cardo minor*.

A finals del segle XX (any 1995) es va dur a terme una altra intervenció arqueològica durant la reforma d'un sector de la planta baixa de la Casa de la Ciutat que tenia l'objectiu d'ampliar un espai per a exposicions²³. Aquesta intervenció a l'Ajuntament de Barcelona va constar de dues parts diferenciades. Per una banda, es va fer un seguiment del repicat de les parets per tal de comprovar la possible aparició de restes de l'antic edifici gòtic; i per altra es va realitzar una cala a l'habitació localitzada a la cantonada sud-est de la façana gòtica amb la continuació de l'edifici al carrer de la Ciutat. La cala, amb unes dimensions de 2 x 2m, es va portar a terme a tocar de l'interior de la façana gòtica i a 1 m de la línia de façana del carrer de la Ciutat. Durant aquests treballs es van documentar restes de dos contraforts, que es trobaven integrats a l'estructura de l'edifici actual i que van passar a estar visibles després de les obres. Amb el rebaix del subsòl es van poder documentar diverses restes que es van adscriure a tres moments cronològics. El més antic es situava en època romana i estava representat per uns estrats de rebliment associats a material romà tardà; un retall de planta circular practicat al torturà i identificat com una possible sitja; i per últim, les restes d'un mur al límit nord-oest de la cala, just al perfil. Aquest mur, per la seva ubicació i direcció, es va interpretar com a part de la línia de façana d'una edificació ubicada al *Decumanus Maximus*. Cronològicament aquest moment es situaria al segle V dC. El segon moment cronològic s'ubicava en època moderna i estava representat per un paviment de rajols i la seva preparació. Es van trobar materials ceràmics associats que van donar una datació de finals del segle XVII - principis del segle XVIII. Per damunt d'aquest paviment es va documentar una canalització d'entrada d'aigua a l'edifici que es va situar en època contemporània.

²³ Carta Arqueològica de Barcelona: <http://cartaarqueologica.bcn.cat/568>

L'any següent, en el 1996, es va realitzar una intervenció arqueològica consistent en el control dels rebaixos per tal d'instal·lar la cambra de la maquinària i el fossat de l'ascensor²⁴. A la vegada es va controlar la construcció d'una galeria de serveis soterrània que havia de discórrer al llarg de les sales del costat est i sud-est. L'àrea afectada es va dividir en dos àmbits. L'Àmbit 1 era el que es coneixia com annex cantonada carrer de la Ciutat - carrer de la Font de Sant Miquel, on es va excavar tot el sòl del sector intern, una àrea aproximada de 95 m². L'Àmbit 2 es situava al carrer interior de l'edifici municipal, en el sector corresponent a la part del passadís paral·lel a Font de Sant Miquel i que sortia a l'accés de la plaça de Sant Miquel. Aquí estava previst practicar una rasa de serveis, per la qual cosa es van realitzar diverses cales fins a la cota d'obra. L'àmbit 1, per la seva ubicació, havia de correspondre a un *cardo minor* o *cardine*, segon els estudis. L'excavació d'aquesta zona va permetre establir una fàcies cronològica de l'evolució urbanística de la zona. En primer lloc, a inicis del segle I dC, es va documentar un carrer pavimentat amb edificis a banda i banda, dels quals es va conservar la cantonada d'un magnífic edifici monumental, amb la factible existència d'una xarxa prèvia de clavegueram. A finals del segle I dC – primera meitat del segle II dC es va instal·lar una nova claveguera principal a l'eix central del carrer. Aquesta va funcionar com a col·lector per a tota una xarxa de clavegueres secundàries provinents dels edificis de façana. Al carrer es va constatar una nova pavimentació. En una fase posterior, dins la primera meitat del segle III dC es va constatar la primera ocupació de l'espai públic amb la construcció de pòrtics vinculats als edificis de la façana de llevant. En un segon moment dins del segle III dC, les remodelacions documentades van indicar el cegament del carrer, el seu abandonament com a tal, passant a formar part dels edificis de façana, tancant-se les estructures porticades i creant espais propis. En un moment indeterminat entre el segle V-VI dC, després de diversos aprofitaments i remodelacions, es produeix l'abandonament i enderroc de les estructures. Per damunt d'aquest estrats es va documentar un buit cronològic fins el segle XVIII que es va interpretar com la conversió de l'àrea en una zona oberta, de possible conreu o simplement marginal. Durant el segle XVIII, la zona albergava unes cisternes enrajolades (concretament 3) que actuaven com a dipòsits de decantació industrial (possiblement de vi, oli o tints) i que van estar en ús fins el segle XIX. Al segle XX (1927-1929) es construeix l'edifici actual, la fonamentació del qual va afectar les restes anteriors.

²⁴ Carta Arqueològica de Barcelona: <http://cartaarqueologica.bcn.cat/581>

Pel que fa a l'Àmbit 2, aquest es situava, segons la teoria històrica de la xarxa urbanística fundacional, dins l'illa compresa entre el *cardine* conegut de l'Àmbit 1 i el *cardus maximus*, i el *decumanus màximus* i el seu primer paral·lel secundari del costat sud. L'excavació per cales i el fet de no esgotar els seus nivells arqueològics, no va permetre aprofundir en la seqüència cronològica de l'evolució d'aquest sector. No obstant, es va poder constatar l'existència d'una distribució urbanística conformada per un passatge paral·lel a l'antic *cardine* que actuava com a eix vertebrador entre construccions i edificis. Aquest es va relacionar amb les conegudes instal·lacions industrials tardorromanes (s. IV – VII) de la plaça de Sant Miquel. Ja en èpoques posteriors, la zona es converteix en una àrea de jardins o conreus, amb la presència de sitges, bossades de materials i pous (S.XV-XIX). Finalment es van documentar les estructures de fonamentacions de l'edifici actual (inicis del s. XX – fins l'actualitat).

A inicis del segle XXI, concretament l'any 2002 es va engegar una altra intervenció arqueològica entre el juny i l'agost²⁵. Aquesta es va centrar en dues àrees ben diferenciades, la primera, corresponent als voltants de la plaça de Sant Miquel i, la segona, a l'interior de l'edifici de l'Ajuntament, en el passadís de la planta baixa que transcorre paral·lel al carrer de la Font de Sant Miquel. El projecte arquitectònic d'arranjament de la plaça de Sant Miquel preveia la col·locació d'un nou paviment d'asfalt a la plaça i de lloses als seus voltants i la realització d'un seguit de rases per a la instal·lació de nous serveis. Així es van identificar un seguit de restes corresponents a diversos períodes i que es van englobar en cinc fases constructives. La primera fase feia referència a l'ocupació en època antiga de l'entorn de la plaça de Sant Miquel, identificada a partir d'un mur localitzat en una de les rases de dins l'edifici de l'Ajuntament i al seu corresponent nivell d'amortització (fase II). Des del punt de vista arquitectònic es tractava d'un mur amb un aparell força rudimentari, propi de les edificacions d'època tardana (segles V i VI dC), tot i que la manca de dades estratigràfiques no va permetre determinar de manera fiable el moment de fundació. Pel que fa a la cronologia, només es va poder afirmar que va quedar colgat entre els segles IX i XI. No es va poder determinar la funcionalitat del mur. De la segona fase (segles IX-XI), es van identificar els estrats que amortitzaven el mur en l'excavació del carrer dels Gegants i la darrera filada d'una estructura aïllada i molt malmesa que s'assentava en una capa d'argila que probablement hauria funcionat com un paviment. També es documentaren dos rebliments de terra, dels quals tan sols se'n va poder excavar

²⁵ Carta Arqueològica de Barcelona: <http://cartaarqueologica.bcn.cat/133>

una part, proporcionant materials datats entre els segles IX-XI. De la tercera fase, datada de l'època moderna (segle XVIII- primera meitat del segle XIX), es van documentar un seguit d'estructures descobertes parcialment a les rases efectuades davant la façana sud-oest de l'Ajuntament. D'aquestes es coneixia bé el moment en què es van enderrocar, l'any 1868, amb motiu de la remodelació de l'Ajuntament i l'obertura de l'actual plaça de Sant Miquel. En aquest indret tots els estrats estaven molt remoguts a conseqüència de la gran quantitat de serveis trobats sota les voreres. Així mateix es van considerar d'aquest període unes estructures localitzades en l'excavació dels carrers que circumden la plaça de Sant Miquel. Aquí, es van documentar les alineacions de les façanes corresponents a les illes de cases enderrocades l'any 1960 per ampliar la plaça i construir el nou edifici d'oficines de l'Ajuntament. Aquestes cases s'haurien aixecat al segle XVIII. La quarta fase data de la segona meitat del segle XIX, entre el 1868 i el 1960, i s'emmarcà en el context de canvis urbanístics que va patir el centre de la ciutat a mitjan segle XIX i que van suposar, entre d'altres, l'enderroc de l'església de Sant Miquel. La darrera fase documentada (cinquena) corresponia a l'enderroc de totes les estructures descrites, situades als voltants de la plaça de Sant Miquel abans d'aixecar-hi l'edifici nou de l'Ajuntament l'any 1960.

Entre el març i el juliol de 2009 es va dur a terme una intervenció a l'edifici de la Casa de la Ciutat de la Plaça de Sant Jaume, es va treballar en dos espais diferenciats²⁶: una zona ubicada al subsòl de les dependències que ocupa la Guàrdia Urbana (cos de guàrdia i majordomia), que té una àrea de 86 m² i on s'excavà fins a una profunditat d'un metre aproximadament. I per altra banda, es va ampliar una galeria subterrània per a serveis, que arribava a les dependències anteriors partint des de l'habitació subterrània on s'ubica la maquinària de l'ascensor. Aquesta galeria mesurava 0,56 m d'amplada x 1,30 m d'altura i tenia uns 15 metres de llargària en total, creuant per sota, una part del pati central i interior de l'Ajuntament. La reduïda amplada de la rasa, així com també la seva alçada dificultaven molt l'extracció de terres, així com també la pròpia documentació dels estrats arqueològics. No obstant això, a la galeria es van poder documentar les restes de tres murs (un d'època moderna, un d'època altmedieval i el darrer d'època baiximperial), un pou d'època moderna, una minúscula porció d'un paviment de rajoles d'època altmedieval i, com elements més destacats, el basament i part del fust d'una columna (que tot sembla indicar que es trobava *in situ*) i el fragment d'un fust, potser pertanyent a l'anterior, ambdós d'època romana. És possible que el mur i la columna funcionessin junts, encara que només

²⁶ Carta Arqueològica de Barcelona: <http://cartaarqueologica.bcn.cat/3086>

sigui per la seva proximitat (1,40 metres) i perquè presenten la mateixa seqüència estratigràfica: ambdós apareixen força deteriorats sota un mateix estrat de mitjans del segle V. També pensem que formarien part d'estructures domèstiques, ja que la zona pública del fòrum es trobaria desplaçada més al nord-oest. Per contra, la proximitat de la domus de Sant Miquel al sud, i segurament compartint la mateixa ínsula, ens inclina a pensar que estaríem davant de les restes d'un espai porticat associat a una estructura domèstica, i més tenint en compte que les domus documentades a la ciutat s'inscriuen majoritàriament dintre de la tipologia de les cases amb peristils o patis porticats. Dissortadament, no hem pogut determinar el moment de la seva construcció davant la impossibilitat d'excavar en aquest punt. A la part ocupada per la Guàrdia Urbana es van detectar estructures d'època altmedieval que corresponen a un paviment i un mur amortitzats al s. XIV. La datació del segle IX del paviment ve donada per la ceràmica associada al nivell de preparació del paviment. D'època baixmedieval es van localitzar restes d'edificacions realitzades en el mateix moment en què s'estava construint el Saló de Cent, i que van estar en ús fins el segle XVII quan tot aquest sector va quedar amortitzat.

Per últim, en una intervenció arqueològica practicada a la porta principal d'accés al Palau de la Generalitat, amb motiu de la instal·lació d'una piona de seguretat de característiques semblants a la que és motiu d'aquesta memòria, el mes de febrer de 2018, es va documentar part del fonament del Palau que s'assentava damunt l'estrat geològic; en aquest cas, format per la crosta calcària, que es va trobar a uns 55 cm del nivell de circulació de la plaça. Amb tot, es fa difícil extrapolar aquesta cota davant la façana de la Casa de la Ciutat ja que en intervencions arqueològiques a l'entorn s'han pogut constatar importants desnivells en aquest sector de la ciutat.

5. METODOLOGIA I DESCRIPCIÓ DELS TREBALLS

La implantació d'una nova piona retràctil a la porta principal de la Casa de la Ciutat, al districte de Ciutat Vella, a Barcelona, implicava una excavació del subsòl segons la proposta tècnica presentada (140 x 140 cm de costat x 167 cm de fondària). El projecte contemplava aixecar les 6 peces de travertí que hi ha situades davant la porta (de 75 x 75 cm cadascuna) amb la finalitat de poder treballar en condicions. A més a més, s'havia de fer una petita rasa de 25 cm de fondària pel cablejat elèctric que hauria de fer funcionar la

pilona, el comanament de la qual estarà situat a les dependències de la Guàrdia Urbana. També estava previst construir una arqueta de registre a la rampa d'accés a les dependències del cos de guàrdia. Per suposat qualsevol excavació del subsòl que sorgís a partir de les obres hauria de comportar un control arqueològic dels rebaixos.

La principal raó de ser de l'arqueologia urbana és l'estudi de l'evolució històrica de la ciutat on es realitzi, allò que ha impulsat i ha provocat canvis en el territori, tant en l'àmbit geomorfològic com urbanístic, històric, organitzatiu i social, fins a esdevenir el fet concret del moment actual. Per tal d'aconseguir aquests objectiu marcats, cal seguir una metodologia sistemàtica i adequada. La que s'ha realitzat en aquesta intervenció s'inspira en el mètode de registre utilitzat per E.C.Harris i per A.Carandini & R.X. Dupré²⁷. Es tracta de registrar objectivament els elements construïts i estrats que s'identifiquen (tant els que es conserven en alçat com els que es descobreixen en el subsòl), realitzant una numeració correlativa d'aquests, sota el nom d'"Unitat Estratigràfica" (UE) que individualitza els uns dels altres. Cada UE es registra en una fitxa on s'indica: la ubicació en el jaciment, les seves característiques físiques, la situació en les plantes i seccions i la posició física respecte a la resta d'unitats estratigràfiques amb les quals es relaciona. Aquest mètode també inclou la realització de material gràfic, compost per plantes i seccions i el material fotogràfic imprescindible per a la constància visual dels treballs realitzats.

Així, s'ha configurat la documentació planimètrica general (escala 1:20 i 1:30) topogràfica (les cotes han estat establertes en metres sobre el nivell del mar) i fotogràfica de les restes localitzades. Per tal d'agilitzar el dibuix de camp, en totes les fonamentacions del s. XIX-XX, construïdes a partir de la tècnica de l'encofrat, han estat dibuixats els límits i traçats per després utilitzar trama en la seva composició interior. El mateix s'ha fet amb les clavegueres contemporànies. Aquesta informació ha estat posteriorment traspasada i enregistrada amb el programa Autocad.

Pel que fa a les restes de material ceràmic, fauna, ferro, vidre..., s'han recollit i separat pels diversos estrats arqueològics. S'ha procedit al seu rentat i siglat (Codi de la intervenció, UE i nº de diferencial si s'escau) en els materials que era possible, per tal de facilitar el seu inventari i precisar al màxim la informació recollida. En el cas de materials delicats o bé han seguit un procés de restauració o s'han empaquetat tenint en compte les seves característiques. Pel seu inventari s'han seguit els criteris de classificació establerts pel MUHBA (veure annex)

²⁷ Harris, E.C. (1991) Carandini, A., & Dupré, R. X. (1997).

6 . DESENVOLUPAMENT I RESULTATS DELS TREBALLS EFECTUATS AL SUBSÒL

La intervenció arqueològica es va dur a terme al subsòl de la plaça de Sant Jaume, 1, just davant de la porta principal de la Casa de la Ciutat, al districte de Ciutat Vella, a Barcelona (el Barcelonès). Davant de la façana de la Casa de la Ciutat es van retirar 6 peces del paviment marcades (sector 1), tot configurant una cala (Cala 1000) de 2,20 m de llarg per 1,50 m d'ample, la qual s'hauria de rebaixar un total d'1,75 m aproximadament. Els treballs del sector 2 van ser la regata per col·locar els dos tubs de conducció elèctrica, la qual tindria una fondària de 25 cm amb una amplada de 10 cm que respon a la línia de llambordes que

emmarca el paviment de la porta. En el sector 3, els treballs van ser la retirada de la llosa marcada

que es transformarà en un registre practicable.

Les connexions fins a l'interior de la dependència del cos de guàrdia de la Casa de la Ciutat es van realitzar aprofitant les canalitzacions existents, que passaven per sota d'aquesta llosa.

Els treballs es van realitzar manualment. Un cop aixecades les lloses de pedra que configuren el paviment actual (UE 1040) amb un gruix de 9 cm, es va documentar una solera de formigó de 30 cm de gruix (UE 1041). Per sota d'aquesta solera van aparèixer diverses estructures de cronologia actual. A la zona propera a la porta d'entrada es va documentar la fonamentació (UE 1001) de l'actual façana de la Casa de la Ciutat. Es tractava d'un mur de morter de calç, pedres i maons fet amb la tècnica de l'encofrat. Es va poder documentar una amplada de 0,45 m i tenia la llargada de la cala (2,20).

Pel que fa a la seva potència, es van poder documentar 1,75 m, la cota final de la cala, però aquest continuava més avall, per sota del torturà, el qual aflorava a 1,60 m de fondària des del sòl actual. Davant d'aquest mur, a l'altre costat de la cala, la capa de formigó cobria un tub de ferro (UE 1004) d'una conducció antiga d'aigua. Es va documentar també la seva rasa de construcció (UE 1010) i el

farçiment de sorres de la rasa (UE 1011). Per últim a l'extrem est de la cala, al costat carrer de la Ciutat, es va documentar una arqueta de maons (UE 1043) així com la rasa (UE 1007) i el farçiment de sorres (UE 1042) de la construcció.

Per sota d'aquestes estructures cobertes pel formigó es va documentar

l'existència d'una seqüència arqueològica d'època romana. Les rases tant del tub de ferro com de l'arqueta havien tallat un estrat d'època romana, definit per sorres i argiles de color marró amb material atribuïble al segle III-IV (ceràmiques de terra sigil·lada, olles comunes de vores exvasades...) (UE 1005) el qual sembla que estaria cobrint a un mur (UE 1002) d'època romana anterior. Aquest mur (UE 1002) d'*opus caementicium*, presentava una cara vista allisada. Orientat d'est a oest, se'n va poder documentar una amplada màxima de 0,30 m, una llargada d'1,50 m i una potència total d'1 m. No obstant, pel que fa relació a l'amplada, sembla ser que hauria continuat per sota de la canonada de ferro. No presentava una fonamentació diferent del parament documentat, tan sols es va detectar una rebava de morter per damunt de la capa de torturà. En aquest mur a la vegada se li adossava un segon mur romà (UE 1003) en sentit nord-sud, és a dir, perpendicular al primer. Aquest segon mur es trobava cobert per la UE 1005 (segle III-IV) i presentava un alçat de pedres anguloses

i de diferent mida lligades amb morter de calç, en els seus 0,70 m primers que podrien correspondre a la fonamentació, i en els quals es va observar un carreu rectangular amb una empremta de forma quadrangular, que ens fa pensar que hauria estat reaprofitat d'alguna altra construcció. Per damunt d'aquests primers 0,70 cm del mur, l'alçat presentava una reforma feta amb pedres de 0,20 cm màxim tallades a mode de carreus. En total el mur presentava una potència de 0,90 m i se'n va poder documentar una amplada de 0,30 m, ja que es trobava afectat per l'arqueta actual, i per la fonamentació del segle XIX de la façana de

l'Ajuntament, amb la qual cosa tan sols es van posar al descobert uns 0,50 m de llarg.

Davant de les restes documentades, es va procedir a excavar la cala amb més cura, donat que podria haver-hi restes d'un possible paviment o nivell d'ús associat a aquests murs. Així per sota de la UE 1005, definida per un estrat d'argiles i sorres amb material del segle III-IV, amb una potència de 0,60 m, es va documentar un segon estrat amb restes de morter, runa i ceràmica romana amb una cronologia semblant a la UE 1005. La potència d'aquest segon estrat era de 0,30 m i cobria un tercer estrat, UE 1013, també de la mateixa cronologia però de composició més llimosa amb sorres. Amb una potència de 0,40 cm s'havia practicat en ell la rasa (UE 1014) de fonamentació del mur UE 1002. El farciment de la rasa (UE 1012) presentava restes de materials arqueològics amb una cronologia del segle II-III. A la

base de la rasa es va documentar la rebava que corresponia a la fonamentació del mur UE 1002. Per últim la seqüència estratigràfica s'acabava a 1,65 m de fondària amb

l'aparició de les argiles vermelles amb nòduls de carbonat (torturà) que correspon al subsòl geològic. A la zona central de la cala, es va documentar per sota de la UE 1013, un retall de planta circular de 0,60 cm de diàmetre i una potència de 0,45 m (UE 1009) retallat al torturà i reomplert (UE 1008) per

argiles i sorres. Es trobava afectat per la fonamentació del segle XIX. Cronològicament també s'ubicaria en el segle III. En definitiva no es va documentar cap resta de paviment o nivell d'ús. Tan sols a l'estrat UE 1006 es va recuperar un fragment d'*opus signinum* i

que podria indicar que aquest estrat, que a la vegada cobreix la rasa de fonamentació del mur UE 1002 (rasa UE 1014), podria correspondre a un enderroc d'un possible paviment.

Per necessitats de l'obra es va rebaixar uns 10 cm la capa de torturà i es va haver de desmuntar parcialment la

fonamentació del segle XIX (60 cm de llarg per 0,45 m d'ample i 1,75 m de potència) de la façana de la Casa de la Ciutat, mentre que els murs UE 1002 i 1003, d'època romana es van deixar intactes i es va

procedir a la seva cobertura mitjançant un geotèxtil, capa de plàstic i sorres, i per últim la capa de formigó actual de la base de l'estructura de la piona.

7. CONCLUSIONS

Tot i que aquesta memòria fa referència als resultats obtinguts a partir d'una cala de 2 x 1,50 x 2 m i que els resultats obtinguts s'han de contemplar com a indicis de les restes que es poden localitzar a la zona de la Plaça Sant Jaume, es poden assenyalar algunes conclusions a modus d'hipòtesis de treball. En primer lloc, una de les qüestions que destaca de la seqüència cronològica documentada és la inexistència d'estrats de cronologies més recents. Per sota de la capa de formigó actual, els estrats excavats corresponen tots a una cronologia romana, entre els segles II-III i IV. Aquests estrats, es troben tallats per la fonamentació del segle XIX, i tots ells s'adossen als murs romans UE 1002 i 1003. Aquest buit cronològic no es correspon amb el coneixement històric i espacial que es té documentat a la zona. Una possible explicació a aquesta seqüència seria la construcció de l'església de Sant Jaume al segle X, i el seu posterior enderrocament al segle XIX. Sembla que aquestes restes muràries del segle II haurien estan enderrocades en part per dur a terme la construcció de l'església, possiblement la zona del pòrtic, quedant cobertes per aquesta i no serà fins el segle XIX, amb la nova façana de l'Ajuntament que s'haurien tornat a afectar.

En segon lloc, la troballa d'aquests dos murs romans ens permetrà definir una mica més l'urbanisme romà de la zona de la plaça de Sant Jaume, molt desconegut fins el moment, malgrat tractar-se tan sols d'un cala de dimensions petites, però que indica la possibilitat que per sota de la plaça hi hagi restes d'ínsules i de cases. Cronològicament, les restes documentades serien contemporànies a altres restes documentades de finals del segle I-principis del segle II, com serien les *domus* de Sant Iu, de Bisbe Caçador, la del Palau Arquebisbal, i les properes a la Plaça de Sant Miquel i el carrer Avinyó. La majoria es tractaria d'habitatges articulats al voltant d'un *atrium* o d'un *peristilum* tal i com indiquen els autors²⁸. En el nostre cas no podem concretar en quina estança ens trobaríem, ni tan sols concretar l'orientació del possible habitatge, però tenint en compte l'orientació dels murs podem afirmar que ens trobaríem a l'interior d'una estança, i que el mur UE 1003 de factura diferent (fet de carreus) i que s'adossa al mur UE 1002 (*opus caementicium*) seria una reforma posterior que hauria dividit l'espai original definit pel mur UE 1002 i altres no localitzats.

²⁸ BELTRÁN DE HEREDIA, J. (2010), pp. 35

8. TAULA D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES AFECTADES

UE	DEFINICIÓ	DATAció	AFECTACIÓ
1001	Fonamentació façana de l'ajuntament. Mur de pedres, maons i morter de calç	S.XIX	Parcial
1002	Mur d' <i>opus caementicium</i>	S.V	Cobriment total
1003	Mur de pedres i morter de calç	S.V-VI	Cobriment total
1009	Retall de planta circular i secció cònica	S.V	Cobriment total

9. BIBLIOGRAFIA

BANKS, Ph. (2003) . “El creixement físic de Barcelona, segles X-XIII”. Barcelona *Quaderns d’Història de Barcelona*. Número 8. pp. 11-33

BELTRÁN DE HEREDIA, J. (2010) “Barcino, de colònia augustea a sede regia en època visigoda. Las transformaciones urbanas a la luz de las nuevas aportacions de la arqueologia” , *Arqueologia, Patrimoni i desenvolupament urbà. Problemàtica i solucions* (Seminari Internacional), Girona (juliol de 2009), pp. 31-49

BELTRAN DE HEREDIA, J. (2013) “Barcino, de colònia romana a sede regia visigoda, medina islàmica i ciutat comtal: Una urbs en transformació. *QUARHIS, ÈPOCA II*, núm 9, pp. 16-118

CARANDINI, A., & DUPRÉ, . R. X. (1997). *Historias en la tierra: Manual de excavación arqueológica*. Barcelona: Crítica, Grijalbo Mondadori.

CARRERAS, J. (1984) (dir) “Gran Geografia Comarcal de Catalunya: El Barcelonés i el Baix Llobregat”. Tomo 8. Ed. Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona

CUBELES, A. (2003) “Poder públic i llançament urbanístic en el segle XIV”. *Quaderns d’Història de Barcelona*. Número 8. pp. 35-64

ESPEJO, J.M. (2009) *Memòria arqueològica de la intervenció a la plaça de Sant Jaume 1/ Carrer de la Font de Sant Miquel, 1-3 (Codi 032-09)* . Casa de la Ciutat. Districte de la Ciutat Vella. Barcelona

FLORENSA, F.; GAMARRA, A. (2006) “L’excavació del jaciment arqueològic del carrer de Sant Honorat, 3, de Barcelona” a *Tribuna d’Arqueologia (2003-2004)*, Departament de Cultura, Barcelona

GRANADOS, O.; RAYA, M. (1993) “El subsòl de la plaça de Sant Miquel: aportació a l’estudi de la casa i l’urbanisme a l’antiga Barcino” a *III Congrés d’Història de Barcelona*. Barcelona.

HARRIS, E.C. (1991). *Principios de Estratigrafía Arqueológica*. Barcelona: Editorial Crítica.

HAYES; J.W. (1972) *Late Roman Pottery*. Londres

HUERTAS, J. (1995) *Memòria de la intervenció arqueològica a l'Ajuntament de Barcelona, Ciutat Vella (Codi: 1033)*. Arxiu del Servei d'Arqueologia de l'Ajuntament de Barcelona

HUERTAS, J. (1999) *Memòria de la intervenció arqueològica a l'Ajuntament de Barcelona, Ciutat Vella (Codi: 59/99)*. Arxiu del Servei d'Arqueologia de l'Ajuntament de Barcelona

MORENO, I. (2008) *Memòria de la intervenció arqueològica al Carrer de la Ciutat, 3. Ciutat Vella, Barcelona (Codi: 082/07)*. Arxiu del Servei d'Arqueologia de l'Ajuntament de Barcelona

ORENGO, H., CORTÉS, A. (2009-11) "El templo de Augusto de Barcino. Nuevas perspectivas de estudio. *EMPURIES* 56, pp. 183-197.

PALET, J.M. (1994) *Estudi territorial del Pla de Barcelona: Estructuració i evolució del territori entre l'època íbero-romana i l'alt medieval segles II-I a.C.- S.X-XI d.C.* En *Estudis i Memòries d'Arqueologia de Barcelona*. Nº 1. Ed. Centre d'Arqueologia de la Ciutat, Institut de Cultura. Barcelona

PERICOT GARCIA, L. 1944. "*La Barcelona antigua*", *Barcelona a través de los tiempos*, Ed. Mercedes, Barcelona

RAYA, M.; MIRÓ, B. (1991) "Excavació arqueològica a la plaça de Sant Miquel" a *Tribuna d'Arqueologia (1989-1990)*. Departament de Cultura. Barcelona

SOBERON, M. (2006) *Memòria de la intervenció arqueològica al Carrer de la Ciutat, 3. Ciutat Vella, Barcelona (Codi: 021/06)*. Arxiu del Servei d'Arqueologia de l'Ajuntament de Barcelona

SOLÉ, L. (1963) *Ensayo de interpretación del cuaternario barcelonés*. A *MISCELIANEA BARCINONENSIA*. Año II- Abril. Pub. de la Delegació de Servicios de Cultura de l'Exc. Ajuntament de Barcelona, pp. 7-54

SUAU, L. (2002) *Memòria de la intervenció arqueològica a la plaça de Sant Miquel i a l'edifici de l'Ajuntament. Ciutat Vella, Barcelona (Codi: 062/02)*. Arxiu del Servei d'Arqueologia de l'Ajuntament de Barcelona

VINYOLES, T. (2003) "Els espais i la seva funció: la vida a la ciutat". *Quaderns d'Història de Barcelona*, núm. 8, p. 125-140

Netgrafia: Carta Arqueològica de Barcelona:

<http://cartaarqueologica.bcn.cat/568>

<http://cartaarqueologica.bcn.cat/767>

<http://cartaarqueologica.bcn.cat/2039>

<http://cartaarqueologica.bcn.cat/2217>

<http://cartaarqueologica.bcn.cat/133>

<http://cartaarqueologica.bcn.cat/581>

<http://cartaarqueologica.bcn.cat/3086>

10. FITXES ESTRATIGRÀFIQUES

Nom Jaciment/Codi: PLAÇA DE SANT JAUME 1-CASA DE LA CIUTAT BARCELONA. 061/1		U.E.: 1000
Tipus d'U.E.: Estructura negativa/retall	Definició: Altres	
Cota Superior: 12,63 (en metres)	Cota Inferior: 10,93 (en metres)	
Relacions Físiques: Talla a: 1040-1041-1011-1005-1006-1013-1008-1009-1020-1014		
Fase Cronològica: Època contemporània (XIX-XXI)	Datació: Octubre 2020	
Interpretació: Cala practicada per a la instal·lació de la pilona de seguretat		

Nom Jaciment/Codi: PLAÇA DE SANT JAUME 1-CASA DE LA CIUTAT BARCELONA. 061/1		U.E.: 1001
Tipus d'U.E.: Estructura positiva	Definició: Fonamentació	
Composició Geològica:		
Composició Orgànica:		
Composició Artificial:		
Color: Blanc	Cota Superior: 12,33 (en metres)	Cota Inferior: 10,88 (en metres)
Amplada: 0,45 (en metres)	Longitud: 2,20 (en metres)	
Relacions Físiques: És cobert per: 1040 Farceix a: 1030		
Fase Cronològica: Època contemporània (XIX-XXI)	Datació: s.XIX	
Interpretació: Fonamentació de la façana de l'Ajuntament a la Plaça de Sant Jaume. Feta amb argamassa de morter de calç, pedres i maons amb la tècnica de l'encofrat perdut		

Nom Jaciment/Codi: PLAÇA DE SANT JAUME 1-CASA DE LA CIUTAT BARCELONA. 061/1		U.E.: 1002
Tipus d'U.E.: Estructura positiva	Definició: Mur	
Composició Geològica:		
Composició Orgànica:		
Composició Artificial:		
Color: Beige	Cota Superior: 12,06 (en metres)	Cota Inferior: 11,03 (en metres)
Amplada: 0,30 (en metres)	Longitud: 1,50 (en metres)	
Relacions Físiques: És cobert per: 1011 Se li lliura: 1005-1006-1012-1003		
Fase Cronològica: Món romà altimperial (I-III)	Datació: s.II	
Interpretació: Mur d'opus caementicium, presentava una cara vista allisada. Orientat d'est a oest. A la base presentava una rebava de morter		

Nom Jaciment/Codi: PLAÇA DE SANT JAUME 1-CASA DE LA CIUTAT BARCELONA. 061/1		U.E.: 1003	
Tipus d'U.E.: Estructura positiva		Definició: Mur	
Composició Geològica:			
Composició Orgànica:			
Composició Artificial:			
Color: Gris fosc	Cota Superior: 12,05 (en metres)	Cota Inferior: 11,13 (en metres)	
Amplada: 0,30 (en metres)	Longitud: 0,50 (en metres)		
Relacions Físiques:			
Cobreix a: 1020			
És cobert per: 1042			
És tallat per: 1030-1007			
És lliura a: 1002			
Se li lliura: 1005-1006-1013			
Fase Cronològica: Món romà altimperial (I-III)		Datació: S.II-III	
Interpretació: Mur que presenta un alçat de pedres angulosos i de diferent mida lligades amb morter de calç,			

Nom Jaciment/Codi: PLAÇA DE SANT JAUME 1-CASA DE LA CIUTAT BARCELONA. 061/1		U.E.: 1004	
Tipus d'U.E.: Estructura positiva		Definició: Canalització	
Composició Geològica:			
Composició Orgànica:			
Composició Artificial:			
Color: Altres	Cota Superior: 12,40 (en metres)	Cota Inferior: 12,30 (en metres)	
Amplada: 0,10 (en metres)	Longitud: 2,20 (en metres)		
Relacions Físiques:			
Farceix a: 1010			
Fase Cronològica: Època contemporània (XIX-XXI)		Datació: s. XIX-XX	
Interpretació: Tub de canalització d'aigua de ferro			

Nom Jaciment/Codi: PLAÇA DE SANT JAUME 1-CASA DE LA CIUTAT BARCELONA. 061/1		U.E.: 1005
Tipus d'U.E.: Estrat/nivell	Definició: Anivellament	
Textura: Argil-losorrenca	Consistència: Solta	
Composició Geològica:		
Composició Orgànica:		
Composició Artificial:		
Color: Marró clar	Cota Superior: 12,20 (en metres)	Cota Inferior: 11,67 (en metres)
Relacions Físiques: Cobreix a: 1006 És tallat per: 1000-1030-1010 És lliura a: 1003-1002		
Fase Cronològica: Món romà baiximperial (III-VII)	Datació: s.III-IV	
Interpretació: Estrat de sorres i argiles de color marró amb material atribuïble al segle III-IV (ceràmiques de terra sigil·lada, olles comunes de vores exvasades..)		

Nom Jaciment/Codi: PLAÇA DE SANT JAUME 1-CASA DE LA CIUTAT BARCELONA. 061/1		U.E.: 1006
Tipus d'U.E.: Estrat/nivell	Definició: Anivellament	
Textura: Argil-losorrenca	Consistència: Solta	
Composició Geològica:		
Composició Orgànica:		
Composició Artificial:		
Color: Marró clar	Cota Superior: 11,67 (en metres)	Cota Inferior: 11,37 (en metres)
Relacions Físiques: Cobreix a: 1013-1012 És cobert per: 1005 És tallat per: 1000-1030 És lliura a: 1003-1002		
Fase Cronològica: Món romà altimperial (I-III)	Datació: s.II-III	
Interpretació: Estrat d'argiles i sorres amb restes de morter, runa i ceràmica romana amb una cronologia semblant a la Ue 1005		

Nom Jaciment/Codi: PLAÇA DE SANT JAUME 1-CASA DE LA CIUTAT BARCELONA. 061/1		U.E.: 1007
Tipus d'U.E.: Estructura negativa/retall	Definició: Claveguera	
Cota Superior: 12,35 (en metres)	Cota Inferior: 11,82 (en metres)	
Relacions Físiques: Talla a: 1011-1003 És farcit per: 1042-1043		
Fase Cronològica: Època contemporània (XIX-XXI)	Datació: s.XIX	
Interpretació: Rasa de l'arqueta de maons que cobria el mur Ue 1003		

Nom Jaciment/Codi: PLAÇA DE SANT JAUME 1-CASA DE LA CIUTAT BARCELONA. 061/1			U.E.: 1008
Tipus d'U.E.: Estrat/nivell	Definició: Farciment		
Textura: Argilosa	Consistència: Compacta		
Composició Geològica:			
Composició Orgànica:			
Composició Artificial:			
Color: Marró clar	Cota Superior: 11,15 (en metres)	Cota Inferior: 10,87 (en metres)	
Relacions Físiques: És cobert per: 1013 És tallat per: 1000-1030 Farceix a: 1009			
Fase Cronològica: Món romà altimperial (I-III)		Datació: s.II	
Interpretació: Farciment del retall Ue 1009			

Nom Jaciment/Codi: PLAÇA DE SANT JAUME 1-CASA DE LA CIUTAT BARCELONA. 061/1			U.E.: 1009
Tipus d'U.E.: Estructura negativa/retall	Definició: Cubeta		
Cota Superior: 11,15 (en metres)	Cota Inferior: 10,87 (en metres)		
Relacions Físiques: Talla a: 1020 És tallat per: 1000-1030 És farcit per: 1008			
Fase Cronològica: Món romà altimperial (I-III)		Datació: s.II	
Interpretació: Cubeta retallada al totorà afectada per la fonamentació del segle XIX			

Nom Jaciment/Codi: PLAÇA DE SANT JAUME 1-CASA DE LA CIUTAT BARCELONA. 061/1			U.E.: 1010
Tipus d'U.E.: Estructura negativa/retall	Definició: Canalització		
Cota Superior: 12,28 (en metres)	Cota Inferior: 12,00 (en metres)		
Relacions Físiques: Talla a: 1005 És farcit per: 1011-1004			
Fase Cronològica: Època contemporània (XIX-XXI)		Datació: s.XIX	
Interpretació: Rasa practicada per a la instal·lació de la canalització de ferro Ue 1004			

Nom Jaciment/Codi: PLAÇA DE SANT JAUME 1-CASA DE LA CIUTAT BARCELONA. 061/1			U.E.: 1011
Tipus d'U.E.: Estrat/nivell	Definició: Obliteració		
Textura: Sorrenca	Consistència: Solta		
Composició Geològica:			
Composició Orgànica:			
Composició Artificial:			
Color: Ocre	Cota Superior: 12,28 (en metres)	Cota Inferior: 12,00 (en metres)	
Relacions Físiques: Cobreix a: 1002 És cobert per: 1041 És tallat per: 1000-1007 Farceix a: 1010			
Fase Cronològica: Època contemporània (XIX-XXI)		Datació: s.XIX-XX	
Interpretació: Farciment de sorres que cobreix la canalització de ferro Ue 1004			

Nom Jaciment/Codi: PLAÇA DE SANT JAUME 1-CASA DE LA CIUTAT BARCELONA. 061/1			U.E.: 1012
Tipus d'U.E.: Estrat/nivell	Definició: Anivellament		
Textura: Llimosa	Consistència: Solta		
Composició Geològica:			
Composició Orgànica:			
Composició Artificial:			
Color: Taronja	Cota Superior: 11,23 (en metres)	Cota Inferior: 11,07 (en metres)	
Relacions Físiques: És cobert per: 1006 Farceix a: 1014 És lliura a: 1002			
Fase Cronològica: Món romà altimperial (I-III)		Datació: s.II-III	
Interpretació: Farciment llimós de la rasa Ue 1014			

Nom Jaciment/Codi: PLAÇA DE SANT JAUME 1-CASA DE LA CIUTAT BARCELONA. 061/1			U.E.: 1013
Tipus d'U.E.: Estrat/nivell	Definició: Anivellament		
Textura: Llimosa	Consistència: Compacta		
Composició Geològica:			
Composició Orgànica:			
Composició Artificial:			
Color: Taronja	Cota Superior: 11,37 (en metres)	Cota Inferior: 11,00 (en metres)	
Relacions Físiques: Cobreix a: 1008-1020 És cobert per: 1006 És tallat per: 1000-1014-1030 És lliura a: 1003			
Fase Cronològica: Món romà altimperial (I-III)		Datació: s.II-III	
Interpretació: Estrat llimós compacte sense material			

Nom Jaciment/Codi: PLAÇA DE SANT JAUME 1-CASA DE LA CIUTAT BARCELONA. 061/1			U.E.: 1014
Tipus d'U.E.: Estructura negativa/retall	Definició: Rasa de fonamentació		
Cota Superior: 11,23 (en metres)	Cota Inferior: 11,07 (en metres)		
Relacions Físiques: Talla a: 1013 És tallat per: 1000 És farcit per: 1012			
Fase Cronològica: Món romà altimperial (I-III)		Datació: s.I-II	
Interpretació: Rasa de fonamentació del mur Ue 1002			

Nom Jaciment/Codi: PLAÇA DE SANT JAUME 1-CASA DE LA CIUTAT BARCELONA. 061/1			U.E.: 1020
Tipus d'U.E.: Estrat/nivell	Definició: Geològic		
Textura:	Consistència:		
Composició Geològica:			
Composició Orgànica:			
Composició Artificial:			
Color: Vermell	Cota Superior: 11,07 (en metres)	Cota Inferior: 0,00 (en metres)	
Relacions Físiques: És cobert per: 1013-1003 És tallat per: 1000-1009-1030			
Fase Cronològica: Indeterminada		Datació: Geològic	
Interpretació: Subsòl geològic (tortorà)			

Nom Jaciment/Codi: PLAÇA DE SANT JAUME 1-CASA DE LA CIUTAT BARCELONA. 061/1		U.E.: 1030
Tipus d'U.E.: Estructura negativa/retall	Definició: Rasa de fonamentació	
Cota Superior: 12,33 (en metres)	Cota Inferior: 10,88 (en metres)	
Relacions Físiques: Talla a: 1005-1006-1013-1008-1009-1020-1003 És farcit per: 1001		
Fase Cronològica: Època contemporània (XIX-XXI)	Datació: s.XIX	
Interpretació: Rasa de fonamentació de la façana de l'Ajuntament a la Plaça de Sant Jaume. Feta amb argamassa de morter de calç, pedres i maons amb la tècnica de l'encofrat perdut		

Nom Jaciment/Codi: PLAÇA DE SANT JAUME 1-CASA DE LA CIUTAT BARCELONA. 061/1		U.E.: 1040
Tipus d'U.E.: Estructura positiva	Definició: Paviment	
Composició Geològica:		
Composició Orgànica:		
Composició Artificial:		
Color: Gris	Cota Superior: 12,63 (en metres)	Cota Inferior: 12,53 (en metres)
Amplada: 1,50 (en metres)	Longitud: 2,20 (en metres)	
Relacions Físiques: Cobreix a: 1041-1001 És tallat per: 1000		
Fase Cronològica: Època contemporània (XIX-XXI)	Datació: S.XX	
Interpretació: lloses de pedra que configuren el paviment actual de la zona d'entrada a l'Ajuntament		

Nom Jaciment/Codi: PLAÇA DE SANT JAUME 1-CASA DE LA CIUTAT BARCELONA. 061/1		U.E.: 1041
Tipus d'U.E.: Estructura positiva	Definició: Preparació de paviment	
Composició Geològica:		
Composició Orgànica:		
Composició Artificial:		
Color: Gris clar	Cota Superior: 12,53 (en metres)	Cota Inferior: 12,33 (en metres)
Amplada: 1,50 (en metres)	Longitud: 2,20 (en metres)	
Relacions Físiques: Cobreix a: 1011-1042 És cobert per: 1040 És tallat per: 1000		
Fase Cronològica: Època contemporània (XIX-XXI)	Datació: s.XX	
Interpretació: Preparació de formigó per a la instal·lació del paviment actual		

Nom Jaciment/Codi: PLAÇA DE SANT JAUME 1-CASA DE LA CIUTAT BARCELONA. 061/1		U.E.: 1042
Tipus d'U.E.: Estrat/nivell	Definició: Farciment	
Textura: Sorrenca	Consistència: Solta	
Composició Geològica:		
Composició Orgànica:		
Composició Artificial:		
Color: Beige	Cota Superior: 12,40 (en metres)	Cota Inferior: 12,00 (en metres)
Relacions Físiques: Cobreix a: 1003-1043 És cobert per: 1041 Farceix a: 1007		
Fase Cronològica: Època contemporània (XIX-XXI)		Datació: s.XX
Interpretació: Sorres que farceixen la rasa per a la instal·lació d'una arqueta		

Nom Jaciment/Codi: PLAÇA DE SANT JAUME 1-CASA DE LA CIUTAT BARCELONA. 061/1		U.E.: 1043
Tipus d'U.E.: Estructura positiva	Definició: Claveguera	
Composició Geològica:		
Composició Orgànica:		
Composició Artificial:		
Color: Vermell	Cota Superior: 12,40 (en metres)	Cota Inferior: 12,00 (en metres)
Amplada: 0,40 (en metres)	Longitud: 0,60 (en metres)	
Relacions Físiques: És cobert per: 1042 Farceix a: 1007		
Fase Cronològica: Època contemporània (XIX-XXI)		Datació: s.XX
Interpretació: Arqueta de maons i ciment		

11. INVENTARI DEL MATERIAL I LÀMINA DE RESTAURACIÓ

INVENTARI DE MATERIAL ARQUEOLÒGIC

UE	Núm. Frag.	Class. Fragm.	Def.	Tipo	Tècnica	Decoració		Acabats		Cronologia	Observacions
						Int.	Ext.	Int.	Ext.		
1002	1	70001									
1003	1	70001									
1005	1	13106	PE		TO	AO			VE	VE	
1005	1	13115	AB	TYPE 63	TO	AO					BONIFAY TYPE 63
1005	1	13200	AG		TO	AO					
1005	3	13250	NA	GER	TO	AO					
1005	1	13250	PE		TO	AO					
1005	1	13250	SF		TO	AO					
1005	13	13250	SF		TO	AO					
1005	1	13250	VO	OLL	TL	GR					

INVENTARI DE MATERIAL ARQUEOLÒGIC

UE	Núm. Frag.	Class. Fragm.	Def.	Decoració		Acabats		Cronologia	Observacions	
				Tipo	Pasta	Int.	Ext.			Int.
1005	1	13250	VO	TYPE 50	TO	AO			S.III	BONIFAY TYPE 50
1005	3	13251	SF		TO	GR				
1005	2	13251	VO		TO	GR				
1005	2	13258	FO		TO	AO				
1005	1	13258	PE		TO	AO				
1005	2	13258	SF		TO	AO				
1005	1	13258	VO	OST. I,261	TO	AO				70/250
1005	1	13258	VO	OST. II,302	TO	AO				70/150
1005	1	13258	VO	H.183	TO	AO				
1005	1	13260	VO	H.131	TO	AO				70/250

INVENTARI DE MATERIAL ARQUEOLÒGIC

UE	Núm. Frag.	Class.	Def. Fragm.	Tipo	Tècnica	Decoració		Acabats		Cronologia	Observacions
						Pasta	Int.	Ext.	Int.		
1005	2	13303	SF		TO	AO					
1005	4	13303	SF		TO	AO					
1005	28	13304	SF		TO	AO					
1005	19	13312	SF		TO	AO					
1005	2	13313	SF		TO	AO		AC			
1005	3	13320	SF		MA	GO					
1005	1	13320	VO		MA	GO					
1005	1	40009									
1005	4	50005	SF		MA	GO					
1005	1	50015	VO		MA	GO					

INVENTARI DE MATERIAL ARQUEOLÒGIC

UE	Núm. Frag.	Class. Fragm.	Def.	Decoració		Acabats		Cronologia	Observacions		
				Tipo	Tècnica	Pasta	Int.			Ext.	Int.
1005	2	60051									
1006	1	13111	PE		TO	AO			VE	VE	Possible HAYES 27 o HAYES 31
1006	1	13111	SF		TO	AO			VE	VE	
1006	1	13115	VO	H.60	TO	AO			VE	VE	350/450
1006	4	13250	SF		TO	AO					
1006	1	13251	FO		MA	GR					
1006	6	13258	SF		TO	AO					
1006	1	13258	VO	OST. III, 267	TO	AO					175/250
1006	1	13258	VO	LAMB .9A	TO	AO					160/220
1006	1	13258	VO	LAMB .10A	TO	AO					150/220

INVENTARI DE MATERIAL ARQUEOLÒGIC

UE	Núm. Frag.	Class. Fragm.	Def.	Tipo	Tècnica	Decoració		Acabats		Cronologia	Observacions
						Int.	Ext.	Int.	Ext.		
1006	1	13258	VO	OST. III,332	TO	AO					s.II-III dC
1006	4	13304	SF		TO	AO					
1006	1	13310	SF		TO	AO					
1008	1	13108	SF		TO	AO	MO	VE	VE		
1008	1	13250	NA	GER	TO	AO					
1008	6	13250	SF		TO	AO					
1008	1	13250	VO		TO	AO					
1008	2	13258	FO		TO	AO					
1008	2	13258	SF		TO	AO					
1008	1	13304	NA		TO	AO					

INVENTARI DE MATERIAL ARQUEOLÒGIC

UE	Núm. Frag.	Class. Fragm.	Def. Tipo	Tècnica	Decoració		Acabats		Cronologia	Observacions	
					Pasta	Int.	Ext.	Int.			Ext.
1008	1	13310	SF		TO	AO					
1008	5	13312	SF		TO	AO					
1008	1	40009									
1008	1	50015									
1008	4	60051									
1012	1	13250	NA		TO	AO					
1012	1	13250	SF		TO	AO					
1012	1	13258	FO		TO	AO					
1012	1	13258	VO	OST. III,267	TO	AO				175/250	
1012	1	13312	SF		TO	AO					

INVENTARI DE MATERIAL ARQUEOLÒGIC

UE	Núm. Frag.	Class. Fragm.	Def.	Decoració		Acabats		Cronologia	Observacions	
				Tipo	Tècnica	Pasta	Int.			Ext.
1012	1	50012								
1012	1	60051								
1006/1 008	2	13250	VO	TAP	TO	AO				2 frag. de diferent UE que enganxen

TAULA CODIS PER A INVENTARI DE MATERIALS ARQUEOLÒGICS

CERÀMICA

1. CLASSIFICACIÓ

11000	Prehistòria	13050	campaniana/vernís negre indeterminada
11001	Neolítica	13051	precampaniana
11050	del Coure	13052	campaniana A
11101	del Bronze	13053	campaniana A tardana
11101	del Bronze antic	13054	campaniana B
11102	del Bronze mig	13055	campaniana B-oide
11103	del Bronze final	13056	campaniana C
12000	Protohistòrica sense determinar	13057	campaniana empuritàna
12001	feno-púnica indeterminada	13058	etrusca vernís negre
12002	feno-púnica engalba vermella	13059	imitacions campanianes
12003	feno-púnica engalba negra	13060	vernís negre púnic
12004	no-púnica engalba comuna		
12005	grega d'occident	13100	terra sigillata indeterminada
12050	roja a torn	13101	presigillata
12051	engalba roja	13102	T S precoç
12052	pintada	13103	T S aretina
12053	comuna ibèrica	13104	T S itàlica
12054	grisa de la costa catalana	13105	T S tardo-itàlica
12055	grollera	13106	T S sudgàl·lica
12056	grans recipients d'emmagatzematge	13107	T S marmorata
13000	Món Clàssic sense determinar	13108	T S clara B
13001	grega indeterminada	13109	T S hispànica tardana
13002	<i>buchero nero</i>	13110	T S hispànica indeterminada
13003	àtica figures negres	13111	T S africana A
13004	àtica figures vermelles	13112	T S africana A/D
13005	àtica vernís negre	13113	T S africana A/C
13006	taller de les petites estampetes	13114	T S africana C
13007	taller de Rhode	13115	T S africana D
13008	taller de Nikia-Ion	13116	T S africana indeterminada
13009	taller de pàteres 3 palmetes radials	13117	imitacions T S hispànica
		13118	T S clara
		13119	T S lucente

13120	paleocristina grisa	13300	àmfora indeterminada
13121	paleocristina ataronjada	13301	àmfora massaliota
13122	<i>late Roman C</i>	13302	àmfora feno-púnica
13123	produccions orientals (corintia)	13303	àmfora ebussitana
13124	vidriada romana	13304	àmfora romana
13125	imitacions clara D	13305	àmfora greco-itàlica
13126	paleocristina pintada	13306	àmfora itàlica
		13307	àmfora gà·lica
13150	parets fines indeterminades	13308	àmfora hispànica
13151	parets fines itàliques	13309	àmfora bètica
13152	parets fines d'Acco	13310	àmfora de la Tarraconense
13153	parets fines sudgà·liques	13311	àmfora lusitana
13154	parets fines "clofolla d'ou"	13312	àmfora africana
13155	parets fines hispàniques	13313	àmfora oriental
13156	imitacions parets fines	13314	suports d'àmfores
		13315	amforiscs
13200	llàntia indeterminada	13316	disc terra cuita
13201	llàntia grega	13317	taps
13202	llàntia republicana	13318	fragments vasos retallats
13203	llàntia republicana vernís negre	13319	altres accessoris
13204	llàntia imperial	13320	<i>dollia</i>
13205	llàntia imperial de volutes	13321	àmfora rodia
13206	llàntia imperial de disc	13322	àmfora corintia
13207	llàntia africana de canal	13323	àmfora Samos
13208	llàntia africana		
13209	llàntia africana paleocristiana	13400	comuna a torn oxidada d'època indeterminada
13210	llàntia africana ARS	13401	comuna a mà oxidada d'època indeterminada
		13402	comuna a torn reduïda d'època indeterminada
13250	comuna oxidada	13403	comuna a mà reduïda d'època indeterminada
13251	comuna reduïda	13404	comuna oxidada d'època indeterminada
13252	comuna baix-imperial	13405	comuna reduïda d'època indeterminada
13253	comuna engalba blanca	13406	comuna a torn bescuitada indeterminada
13254	comuna engalba negra		
13255	comuna engalba vermella	13500	comuna oxidada medieval
13256	comuna roig pompejà	13501	comuna reduïda medieval
13257	comuna itàlica	13502	comuna bescuitada medieval
13258	comuna africana de cuina		
13259	comuna emporitana oxidada		
13260	comuna de cuina acurada		
13261	imitacions comuna africana		
13262	comuna bescuitada		
13263	ceràmica comuna de Lípari		
13264	ceràmica daurada		
13265	ceràmica eivissenca tardo antiga		
13266	ceràmica de Pantelleria		
13267	ceràmica itàlica tardo antiga		

14000	Món medieval i modern indeterminat	14126	blanca i blava de la cirera
14001	comuna oxidada a mà	14128	blanca i blava Paterna-Manises
14002	comuna oxidada a torn	14129	blanca i groga “orla d’influència del Renaixement”
14003	comuna oxidada vidriada		
14004	comuna reduïda a mà	14200	reflex metàl·lic
14005	comuna reduïda a torn	14201	reflex metàl·lic producció catalana
14006	comuna reduïda vidriada	14202	reflex metàl·lic de l’ungla
		14203	reflex metàl·lic de sanefa amb gallons
14050	islàmica indeterminada	14204	reflex metàl·lic de sanefa amb fulles
14051	islàmica verd-manganès	14205	reflex metàl·lic de sanefa en negatiu
14052	islàmica melada	14206	reflex metàl·lic decoració floral
14053	islàmica corda seca total	14207	reflex metàl·lic de fons picat
14054	islàmica corda seca parcial	14208	reflex metàl·lic de pinzell-pinta
14055	islàmica esgrafiada	14209	reflex metàl·lic decoració geomètrica
14056	islàmica pintada	14210	reflex metàl·lic amb lletres o anagrames
14057	islàmica daurada reflex metàl·lic	14211	reflex metàl·lic i blava
14058	islàmica a motlle	14212	reflex metàl·lic de Paterna
14059	islàmica comuna oxidada	14213	reflex metàl·lic de Manises
14060	islàmica comuna reduïda	14214	reflex metàl·lic de Paterna-Manises
14061	islàmica manganès sota coberta melada	14215	reflex metàl·lic sanefa reticulada
14062	islàmica vidrada		
14100	vidrada blanca	14250	blanca i manganès
14101	blanca i blava	14251	blanca-manganès blau i manganès
14102	blanca i blava de Barcelona	14252	blanca-manganès verd i manganès
14103	blanca i blava catalana	14253	blanca-manganès verd i manganès de Paterna
14104	blanca i blava d’orles diverses	14254	blanca-manganès verd i manganès de Manises
14105	blanca i blava de la botifarrada	14255	blanca-manganès verd i manganès catalana
14106	blanca i blava de l’arracada	14256	blanca-manganès i verd
14107	blanca i blava d’influència francesa	14257	blanca-manganès i polícroma
14108	blanca i blava de la cirereta		
14109	blanca i blava de faixes o cintes	14300	pisa blanca
14110	blanca i blava de la Segarra	14301	pisa decorada
14111	blanca i blava d’Escornalbou	14302	porcellana
14112	blanca i blava de la panotxa	14303	Pickman/Cartuja
14113	blanca i blava regalats	14304	d’importació
14114	blanca i blava de Poblet	14305	maiolica lligur
14115	blanca i blava de sanefa negativa	14306	polícroma
14116	blanca i blava de transició		
14117	blanca i blava amb la Tau	14400	vaixella segle XX
14118	blanca i blava d’influència de Savona		
14119	blanca i blava corbata o palmera	15000	material ceràmic no recipient
14120	blanca i blava ditada		
14121	blanca i blava de blondes		
14122	blanca i blava de Paterna		
14123	blanca i blava de Manises		
14124	blanca i blava de Manises i groga		
14125	blanca i blava de la figueta		

2. DEFINICIÓ DEL FRAGMENT

sense forma	SN
sense definir	SD
perfil sencer	PS
vora	VO
nansa	NA
arrencament de nansa	AN
coll	CO
carena	CR
llavi	LL
fons	FO
abocador	AB
escòria	ER
pom agafor	AG
broc	BR
orelleta	OR
peu	PE
pivot	PI
bec	BE

Per a llànties:

<i>Infundibulum</i>	IN
Pico (<i>rostrum</i>)	RO
Orla (<i>margo</i>)	MA
Disc	DI
Volutes	VL

3. TIPOLOGIA: Per materials del Món Clàssic amb una tipologia ja establerta.

ABAS.	Abascal
AFRIC.	Africana
AGUARD.	Aguarod
ALM.	Almagro
ATL.	Atlante
BAIL.	Bailey
BEL.	Beltran
BRUCK.	Bruckner
DECHEL.	Dechelette
DRAG	Dragendorf
DRES.	Dressel
EBUS.	Ebusitana
GOUD.	Goudineau
H.	Hayes
HALT.	Haltern
HERM.	Hermet
KEAY	Keay

LAMB.	Lamboglia
LAIET.	Laietana
LOPEZ	López Mullor
LUDOW.	Ludowici
M.	Morel
MEZQ.	Mezquiriz
OBER.	Oberaden
OELM.	Oelman
OST.	Ostia
OSW.	Oswald
PALL.	Pallarès
PASC.	Pascual
RIG.	Rigoir
RITT.	Ritterling
SAL.	Salomonson
SPT.	Spitzer

4. FORMA: Per a materials no classificats tipològicament. Bàsicament, ceràmiques prehistòriques, medievals i modernes)

Ceràmica a mà:

bol/vas carenat	BCA
bol/vas cilíndric	BCI
bol/vas bitroncocònic	BBT
bol/vas troncocònic	BTR
bol/vas elíptic	BEL
bol/vas globular	BGL
bol/vas globular amb coll	BGC
bol/vas germinat	BGE
bol/vas múltiple	BMU
bol/vas ovoide	BOV
bol/vas perfil en S	BPS
bol/vas semiesfèric	BSE
bol/vas subesfèric o subesfèric de vora exvasada	BSU
copa	COP
cullera	CUL
formatgera	FOR
forma indeterminada	FIN
fragment retallat no perforat	FRN
fragment retallat perforat	FRP
gresol	GES
paleta	PAL
plat carenat	PCA
plat/tapadora	PLT

plata PLA
suport SOP
tassa TAS

Ceràmica a torn:

Ceràmica grega

Alabastró ALA
Àmfora AMF
Aryballos ARY
Hydria HYD
Kalathos KAL
kratera calze KCA
kratera campana KCP
krateracolumnes KCO
kratera volutes KVO
kylix KYL
lebes LEB
lekythos LEK
oinochoe OIN
pelike PEL
skiphos SKI
stamnos STA
ungüentari bulb UBU
ungüentari fusiforme UFU
ungüentari UGU

Ceràmica clàssica, medieval i moderna

abeurador ABE
ampolla AMP
bací BAC
barral BLN
bol BOL
canalobre CAN
cassola CSS
cassola patina cendrosa CSC
càntir CAT
catúfol CAF
colador COL
copa COP
cossi COS
cremaperfums CRP
cubell CUB
escalpeta ESF
escudella ESC
escudella d'orelletes EOR
fogó FOG
formes amb abocador FAB
formes obertes FOB
formes tancades FTA

forma indeterminada FIN
fruiter FRU
gerra GER
gerreta GET
gerro GRR
gibrell GIB
got GOT
greixonera GRE
guardiola GUA
llàntia cassola i bec pessigat LCB
llàntia peu alt LPA
llàntia piquera LPI
llumanera LLU
menjadora MEN
mesura MES
morter MOR
motlle MOT
motlle sigillata MSG
olla OLL
olla patina cendrosa OPC
orsa ORS
pàtera PTT
plat PAT
plat d'ala PDA
plat/tapadora PTA
plat/tapadora vora fumada PTF
plata PLA
plat tallador PTL
poal POA
pot POT
pot de farmàcia PFA
rentamans REN
safata SAF
saler SLR
salsera SAL
servidora SEV
setrill SET
sitra SIT
suport SOP
suport d'anell SAN
suport rodet SRD
tallador TAL
tapadora TAP
tassa TAS
tenalla TEN
test TES
tinter TIN
tupí TUP
urna URN
xocolatera XOC

Material ceràmic no recipient (codi classificació 15000):

artefacte no definit	AND
bola	BLA
cilindres de forn	CFO
dena	DEN
figura antropomorfa	FAN
figura zoomorfa	FZM
fragment d'argila indet.	FAI
fussaiola	FUS
joguina	JOG
màscara	MAS
pes de teler circular	PTC
pes de teler oval	PTO
pes de teler rectangular	PTR
pes de teler indeterminat	PTI
pes de teler troncocònic	PTT
pipes	PIP
placa	PLC
rodet	ROD
tres peus terrisser	TPT
disc circular terrisser	DCT
suport llar de foc	SLF
peça circular foradada	PCF

4. TÈCNICA

a mà	MA
a torn	TO
a torn lent	TL
a motlle	MO
motlle cistelleria	MC
ensablada	EN
indeterminada	IN

5. DECORACIÓ

acanalada	AC
aiguada	AG
aplicació	AL
aplicació metàl·lica	AM
aplicació pasta blanca	AL
aplicació pasta roja	AR
aplicació pedres	AP
baquetons	BA
barbotina	BB
bigoti	BI

botons	BO
calada	CA
cordons digitacions	CD
cordons incisió	CI
cordons impressió	CM
cordons llisos	CL
cordons pessigats	CP
ditada	DI
esgrafiada	ES
excisa	EX
impresa canya/os	IO
impresa cardial	IC
impresa cistelleria	IL
impresa digitada	ID
impresa espàtula	IE
impresa estampillada	NP
impresa pinta	LL
impresa punxó	MA
impresa puntillada	MG
impresa raspatllada	MO
impresa teixit	IT
impresa ungulada	IU
impresió fent incisió	IM
impressions diverses	IF
incisa	IN
incisa pintada	NP
llengüeta	LL
mamellons	MA
mangra	MG
motlle	MO
mugró	MU
ondulació en vora	OV
perforada	PF
pessigada	PE
pintada blanca	PB
pintada negra	PN
pintada roja	PR
pintada roig-marronós	PM
polícroma	PP
pseudoexcisa	PS
rodeta	RO
vernís roig	VR

6. PASTA

grollera	GO
grollera oxidada	GO
grollera reduïda	GR
grollera mixta	GM
acurada oxidada	AO

acurada reduïda	AR
acurada mixta	AM
acurada bescuitada	AB
grollera bescuitada	GB
bescuitada	BE
caolinítica	CA

7. ACABATS

allisat	AL
allisat amb fang	AF
arenós	AR
brunyit	BR
encastació de fang	EF
engalbat	EN
esmaltat	EM
espatulat	ES
estriat	ET
marques terrisser	MT
pàtina cendrosa	PC
pentinada	PE
pintat	PI
rugós	RU
<i>strice</i>	ST
vernissat	VE
vidrat	VI

METALL

1. CLASSIFICACIÓ

20000	indeterminat
20001	bronze
20002	ferro
20003	plata
20004	or
20005	plom
20006	aleacions diverses
20007	altres metalls
20008	coure

2. FORMA

agulla	AGU
agulla de cap	AGC
alabarda	ALB
àncora	ANC
anell	ANL
anella	ANE
arracada	ARR
arreus de cavall	ARC
artefacte indeterminat	ATI
ast	AST
bala	BAL
barra	BRR
bola/boleta	BLT
bomba	BOM
botó	BOT
braçalet	BRA
braser	BRS
cadena	CAD
clau	CLA
dena	DEN
destral	DRT
diadema	DMA
didal	DID
elements de carro	ECR
elements religiosos	ERE
enformador	ENF
escarpa	EPA
escòria	ESR
escultura	ESC
escut	EST
espasa	ESP
falcata	FAL
fíbula indeterminada	FBI

fíbula anular	FAN
fíbula d'apèndix caudal	FAC
fíbula de bucla	FBU
fíbula de naveta	FNA
fíbulade pivot	FPV
fíbula doble ressort	FDR
fíbula indígena de colze	FIC
figura antropomorfa	FAN
figura zoomorfa	FZM
fil/frag. riscle/anell/braçalet	FFR
frontissa	FTS
ganivet	GNV
gerra	GER
globelet	GOB
llingot	LIN
mirall	MRL
moneda	MON
pectoral	PEC
penjant	PJA
pinces	PNC
placa	PLC
pondius	PON
punta fletxa	PFL
punta llança/javelina	PLJ
punxó	PNX
punyal	PNY
serra	SER
sivella	SIV
vas	VAS
xinxeta	XIN

3. TÈCNICA

forja	FJ
fosa	FS
cisellar	CS
repussar	RP
calat	CL

VIDRE

1. CLASSIFICACIÓ

30000	vidre
30001	pasta vítrea
30002	cristall
30003	escòria

2. DEFINICIÓ DEL FRAGMENT

sense forma	SF
sense definir	SD
perfil sencer	PS
vora	VO
nansa	NA
arrencament de nansa	AN
coll	CO
carena	CR
llavi	LL
fons	FO
peu	PE
pivot	PI
bec	BE
pom/agafador	AG
escòria	ER
boca	BO

3. FORMA

fragment no definit	VIN
ampolla	AMP
amforisc	VAR
barreta	BAR
bol	BOL
camafeu	VCS
copa	COP
dena	DEN
element construcció	VEC
element d'ús funerari	VEF
element d'ús personal	VEP
flascons	VFL
gerra	GER
plat	PAT
plata	PLA
setrill	SET
ungüentari	UGU
vas	VAS

4. TÈCNICA

realització no definida	VIN
vidre-mosaic	AMP
motlle decorat	VAF
motlle baix relleu	MB
motlle volum rodó	MR
poliment	VL
tallat	VT
gravat	VG
amb aplicacions	VA
fondi d'or	VO
pintat	VP
bufat	VG

MATERIAL LÍTIC

1. CLASSIFICACIÓ

40000	indeterminat	anell	ANE
40001	sílex	artefacte indeterminat	ATI
40002	quars	artefacte no definit	ATD
40003	jaspi	baix relleu	BAR
40004	granit	bala	BAL
40005	arenisca	bola	BLA
40006	volcànic	braçalet	BRA
40007	micaesquistos	braçalet d'arquer	BÇA
40008	caliça	cassoleta	CTA
40009	marbre	dena	DEN
40010	alabastre	enformador	ENF
40011	conglomerat	escultura	ESC
40012	travertí	figura zoomorfa	FZM
40013	pissarra	figura antropomorfa	FAN
40014	pedres precioses	gresol	GES
40015	minerals	inscripció	INS
40016	fòssils	mà de molí	MMO
40017	rierencs	molí barquiforme	MBA
40018	calcària	molí (roda)	MOL
		morter	MOR
		motlle de fundició	MFU
		peça circular foradada	PCF
		peça circular no perforada	PCN
		pedestal	PED
		penjant	PJA
		placa	PLC
		placa decorada	PDC
		placa foradada	PFD
		punyal	PNY
		sarcòfag	SAR

2. FORMA

pedra tallada no retocada ascla	ASC
pedra tallada no retocada fulla	FLL
pedra tallada no retocada rebuig	REB
nucli fragmentat	FNU
nucli amb còrtex	NCO
nucli sense còrtex	NSC
pedra retocada perforador	PFD
pedra retocada gratador	GRA
pedra retocada rascadora	RAS
pedra retocada làmina de dors	LDO
pedra retocada làmina retocada	LRE
pedra retocada punta de dors	PDO
pedra retocada punta (retoc simple)	PUN
pedra retocada geomètric	GEO
pedra retocada denticulat	DNT
pedra retocada truncadura	TRU
pedra retocada punta de fletxa	PFL
pedra retocada osca	OSC
pedra polida cisell	CIS
pedra polida destal	DTA
allisador	ALS
àncora	ANC

MATERIALS CONSTRUCCIÓ

1. CLASSIFICACIÓ

50000	alabastre
50001	arenisca
50002	elements ceràmics
50003	estuc/arrebossat
50004	fusta
50005	ímbrex
50006	indeterminat
50007	maó
50008	marbre
50009	morter
50010	mosaic
50011	tessel·les
50012	opus signinum
50013	pintura/estuc pintat
50014	rajoles
50015	tegula
50016	tegula “mammata”
50017	tegula de suports
50018	terracotes
50019	tovots/tapial
50020	cornisa
50021	columna
50022	capitell
50023	carreu
50024	antefix
50025	canonada
50026	gàrgola
50027	tubuli
50028	teula vidrada
50029	teula
50030	rajola blanca i blava (XVI)
50031	rajola blanca i blava moderna (XVII-XVIII)
50032	rajola polícroma (XVIII- XIX)
50033	rajola polícroma anterior (XVIII)
50034	rajola blanca i blava anterior (XVIII)
50035	canaló
50036	motllura
50037	rajola vidrada
50038	totxana

MATÈRIA ORGÀNICA

1. CLASSIFICACIÓ

60000	matèria orgànica general
60001	os
60002	ivori
60003	closca
60004	fusta treballada
60005	teixit
60006	cuïro
60007	vegetals
60008	paper
60050	restes antropològiques
60051	macrofauna
60052	microfauna
60053	fauna aquàtica
60054	malacofauna
60055	fusta no treballada
60056	carbó
60057	granes
60058	fauna terrestre no definida

2. FORMA

agulla	AGU
agulla de cap agulla o punxó	AGC
ampolla	AMP
anell	ANE
aplic	APL
artefacte d'os/petxina/ibori	OPI
artefacte no definit	AND
beiana	BEI
bossa	BSA
botó	BOT
braçalet	BRA
caixa	CXA
calçat	CÇA
cistell	CTL
cistelleria	CIS
corda	CDA
corn tallat	COT
cullera	CUL
cullereta tocador	CUT
dau	DAU
dena	DEN
dent decorada	DTD
dent perforada	DTP

diari	DIA
enformador	ENF
espàtula	ESP
falange decorada	FLD
figura antropomorfa	FAN
figura zoomorfa	FZM
fitxa de joc	FIJ
frontissa	FTS
fus	FUS
fusta frag. indet.	FFI
fusta construcció naval	FCO
fusta construcció	FCN
ganxet	GAN
mànec	MEC
marcador	MCD
penjant	PJA
petxina frag. polida	POP
pinta	PNT
polidor	PUL
punta fletxa	PFL
punxó	PNX
punyal	PNY
raspall	RAS
resquill apuntat	RQA
sabates	SAB
tapadora	TAP
teixit	TXI
ullal porc sengnar tallat	UPS

3. TÈCNICA

matèria prima sense modificar	MPS
matèria prima en procés de fabricació	MPF
matèria prima modificada	MPM

MOSTRES PER A ANÀLISIS

70000	terra
70001	morter
70002	pedra
70003	metall
70004	carbó (anàlisi antracològica)
70005	pol·len
70006	granes
70007	llavors
70008	carbó (C14)

IDENTIFICACIÓ DE LA PEÇA

Objecte	Material de substrat	Tècnica	Descripció	Mesures	Dades arqueològiques	
<i>indeterminat</i>	<i>bronze</i>	<i>fosa</i>	Placa allargada. Corbada per diferents punts. S'observa petit regruix al llarg del lateral.	h.		Codi Interv. <i>061/18</i> Denominació intervenció <i>Casa de la Ciutat</i>
Tipologia				amp.	<i>9 mm.</i>	
	Estrat superficial			llarg.	<i>69 mm.</i>	Identificació arqueològica <i>UE: 1005</i>
Cronologia				gruix	<i>1,5 mm.</i>	
				∅		

ESTAT DE CONSERVACIÓ

Anàlisi visual				Anàlisi físico-química	
<i>alteracions físiques</i>		<i>productes de corrosió</i>		Tipus d'anàlisi	
Estat peça	Tipus alteració	Prod. corrosió	Afectació	Resultats	
<i>peça incompleta</i>	<i>brutícia superficial</i>	<i>clorurs</i>	<i>extesa</i>		
Núm fragments	<i>deformacions</i>	<i>carbonats</i>	<i>extesa</i>		
<i>1</i>	<i>concrecions</i>				

INTERVENCIÓ ANTERIORS

Intervencions in situ					Laboratori	OBJECTIUS
Acció	Producte	%	Dissolvent	Sistema aplicació		☒ Neteja
<i>embalatge</i>	<i>bossa polietilè</i>					☐ Estabilització
						☒ Consolidació
						☐ Restauració
						☒ Embalatge

Documentació gràfica Veure observacions

DOCUMENTACIÓ GRÀFICA

Més imatges

Imatge inicial

Imatge final

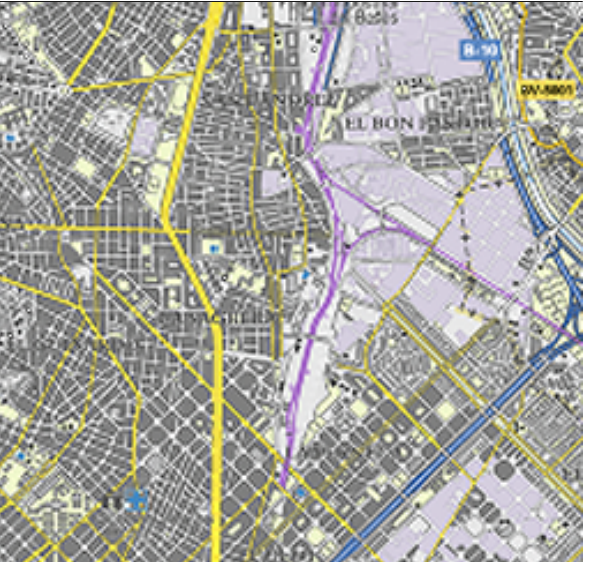
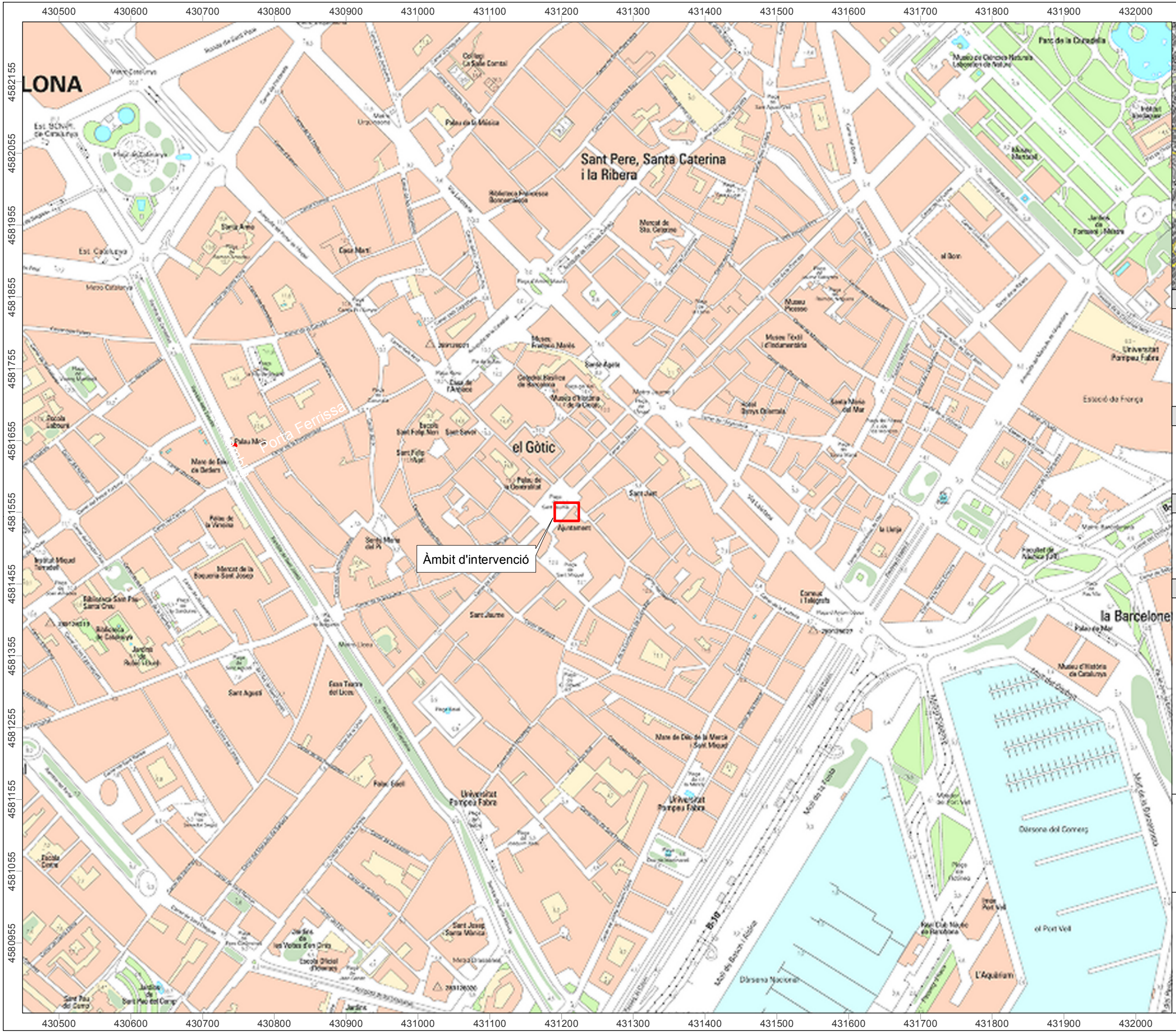
Imatge inicial

Imatge final

12. DOCUMENTACIÓ PLANIMÈTRICA

NOM DEL PROJECTE

Intervenció arqueològica a la plaça de Sant Jaume, 1. Casa de la Ciutat.
Codi: 061/18

MUNICIPI

BARCELONA

DISTRICTE

CIUTAT VELLA

LLEGGENDA

 Àmbit d'Intervenció

